גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

העבודה של ימי ספירת העמר היא בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה".
בימי הספירה אנחנו עדיין במצב של 'פאַר מתן תורה'
(לפני מתן תורה). לכן, מתאים לחיות בשבועות הללו
עם האבות והאמהות של עם ישראל, עליהם מסופר ב"ספר הישר" —
ספרם של הישרים, שבונים את הטבע הישר והטוב של עם ישראל —
כהכנה ל"זמן מתן תורתנו".

[מתוך השיעור 'האבות והאמהות בספירת העֹמר']

תזריע־מצורע תשפ"ו

הגליון מוקדש לזכות **יהודית חנה** תחי' בת שרה מזל כהן, לבשורות טובות, בריאות בכל מכל כל ושותפות פעילה בגאולה

תזריע־מצורע ה'תשפ"ז

04 **קדמה לתורה**
נקודה מעובדת
הזדהות עם עבודת האבות והאמהות

05 **האבות והאמהות בספירת העֹמר**
כוונה חדשה לספירה
בנין הטבע היהודי –
"דרך ארץ קדמה לתורה"

17 **לשון הרע – זיוף וכפירה**
מאור עינים לפרשת מצורע
תיקון הלשון – היכולת להכיר
את עצמו ואת זולתו באמת

21 **אוירא דארץ ישראל**
לחיות באוירו של משיח
אוירא דארץ ישראל ואוירא דחו"ל

24 **ביאורים בפרקי אבות** פרק ב: יא, יג
האדם והבריות
הכנעה־הבדלה־המתקה ביחס האדם
לעצמו ולסובבים אותו

26 **הסיפור החסידי**
החסידות, הגמרא והעינים
רבי מנחם מענדל מויטבסק

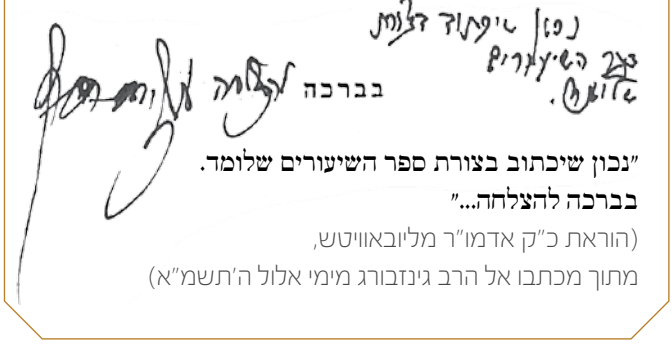
28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
רפואות רוחניות לחודש אייר

29 **פָּאָדוֹר קִיסָּרִיק**
לְכַתְּחִלָּה אֲרִיבָּער
רָזִי יְסֹפֵר לָנוּ עַל הָרַבִּי הַמַּהַרַ"שׁ –
רַבִּי שְׁמוּאֵל – וְעַל דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלשה שיעורים בגליון שלפניכם [הטבול **בהשראת שביעי של פסח**, שימשיך ללוות אותנו גם בגליונות הבעל"ט]: **שיעור נשים** מליל שביעי של פסח, שיעור ב**מאור עינים** על הפרשה ושיעור על **אוירא דא"י** מול אוירא דחו"ל.

השיעור הראשון – **האבות והאמהות בספירת העֹמר** – הוא כאמור, שיעור הנשים מליל שביעי של פסח, שזכה להרחבה נוספת ב**סעודת משיח**. כמדי שנה, מלמד הרב **כוונה חדשה לספירת העֹמר**, והפעם כוונה יסודית של הזדהות עם אבות ואמהות האומה ותיקון **הטבע היהודי**.

השיעור השני – **לשון הרע – זיוף וכפירה** – מאור עינים על פרשת מצורע, הוא שיעור עסיסי ו**גדוש ב'עבודה'**, שנאמר אף הוא בסעודת משיח. לצד העיסוק בדמותו של משיח, "חיוורא דבי רבי" – בחלק מסעודת משיח שיתפרסם אי"ה בהמשך – נתבארה חומרת לשון הרע, הנוגעת ב**אמונה בהשגחה פרטית** והופכת את האדם ל'זייפן' שלא מסוגל לעבודת ה' כנה ואמתית. לאידך, הזהירות מדבור רע ומחשבה רעה על הזולת **מחברת בין הנשמות ומביא לימות המשיח**.

בשיעור השלישי – **אוירא דארץ ישראל** – תמצאו רשימה קצרה ויפה מיום ההילולא של **הרבי מהר"ש**, המתפרסמת לכבוד יום הולדתו, **ב' באייר**. רשימה העוסקת ב"אוירא דארץ ישראל", שניתן לייצר גם בחו"ל, אבל עדיף לקפוץ "לכתחילה **אריבער" ולנשום אותו בארץ ישראל כפשוטה. עוד על דמותו של הרבי מהר"ש תוכלו לקרוא במדור** לילדים הנפלא שלנו.

ואי אפשר לעסוק בארץ ישראל בלי דמותו של **מרא דארעא דישראל** – **רבי מנחם מנדל מויטבסק** – בעל ההילולא של א' אייר, עליו תוכלו לקרוא במדור **הסיפור החסידי**.

שימו לב למדור **'ביאורים בפרקי אבות'** שחזר אלינו כמדי שנה, עם שני ביאורים יפים על שלישיית פירושים של רבי עובדיה מברטנורא בסדר של **הכנעה־הבדלה־המתקה**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת אחו"ק הבעל"ט:
נ"ך יומי – משלי פרקים כה־לא; **משנה – זבחים** פרק י.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בעמי הבא

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

קדמה לתורה

מיציאת מצרים, לידת העם, אנו צועדים אל התכלית — מתן תורה. בימי ספירת העמר צריך להתעצב האופי היהודי הראוי לקבלת התורה. בכלל, "דרך ארץ קדמה לתורה", ובעם ישראל בפרט עֻצבו אבות ואמהות האומה טבע יהודי ישר וטוב המותאם ללימוד התורה וקיומה כרצון ה'. לכן, עבודת ההכנה בימי הספירה היא הזדהות עם האבות והאמהות ועבודתם המיוחדת לפני מתן תורה ('פַּאַר מתן תורה').

בשבעת שבועות הספירה אנו מתחברים לשבע הנשמות הגדולות של שלשת האבות וארבע האמהות — אברהם, יצחק, יעקב, שרה, רבקה, לאה ורחל. שלשת האבות בונים את הרגש היהודי, מדותיהם הטובות של ישראל — גומלי חסדים (במדת "חסד לאברהם"), ביישנים (במדת היראה־הבושה של יצחק) ורחמנים (במדת הרחמים של יעקב). ארבע האמהות בונות את הטבע היהודי, המוטבע בעובר בימי השהות ברחם האם.

כל אחת מהנשמות הללו מנחילה נקודה עיקרית: אברהם מלמד להקדיש את החיים לפרסום א־ל אחד בכל העולם — "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"; יצחק מוריש לנו את עמוד העבודה, בו אנו מקריבים עצמנו לה' כ"עולה תמימה"; יעקב מזכה אותנו בברכת "ופרצת!" — פריצה והתפשטות של העם; שרה ורבקה מצמצמות ומכוונות אותנו, בבירור חיצוני ובירור פנימי השומרים מחבר רע ומיצר הרע; לאה מלמדת שלפריצה נדרשים חיילים־שליחים רבים, ומעודדת ללדת עוד ועוד יהודים, בידיעה ש"כמות עושה איכות"; רחל המבכה על בניה דואגת שכל נשמה שסטתה ונפלה מהדרך תשוב אל ה' בתשובה שלמה, "לבלתי ידח ממנו נדח".

בכלל, בכל בן יהודי מאירות נשמות כל האבות, בכל בת יהודיה מאירות נשמות כל האמהות וכשהם מתחתנים הם נעשים אדם שלם הכולל את כל הנשמות. בפרט, כל אחת מהדמויות כוללת את כל האחרות, כך שכל שבוע בספירה כולל בתוכו את כל האבות והאמהות — בשבוע הראשון אברהם־יצחק־יעקב־שרה־רבקה־לאה־רחל שבאברהם, בשבוע השני אברהם־יצחק־יעקב־שרה־רבקה־לאה־רחל שביצחק וכו'.

לפעמים התכללות מובנת כיכולת לגלות כח פנימי ועיקרי במגוון של כלים וביטויים, כאשר בשבוע החסד לומדים כיצד להביא את החסד לידי ביטוי גם דרך שאר הספירות — ההורה האוהב משתמש בחינוך גם בתוקף (גבורה שבחסד) וברחמים (תפארת שבחסד) וכו'. אבל ביחודי נשמות האבות והאמהות, הבונים באופן פנימי אישיות יהודית, מקבלת ההתכללות פנים חדשות: הפרטים מופיעים בפנימיותו של הכלל, כקולות או מניעים פנימיים בתוך אישיותו הגלויה — שרה שבאברהם היא הקול הפנימי המכוון אותו לבחור ביצחק ולגרש את ישמעאל; לאה שביעקב היא הדחף הפנימי שלו להעמיד **יב** שבטים וכו'. הטבע היהודי מתעצב כלפי פנים, כאשר כל אישיות הופכת להיות עשירה ומלאה בכל גווני האבות והאמהות. אז גם במתן תורה האופי היהודי המיוחד של הלומד ועולמו הפנימי יתייחדו עם התורה, ונשמות ישראל — שקדמו גם לתורה — יתלבשו בה ו'יתנו בה את הטון' האמתי שה', נותן התורה, רוצה שיופיע מתוכה.

שיעור
כוונה חדשה לספירה

האבות והאמהות בספירת העמר

קיצור מהלך השיעור

אירועי שביעי של פסח השנה נפתחו בשיעור לנשים, סמוך לזמן הדלקת נרות, בו נלמדה **כוונה חדשה ויסודית לספירת העמר**. בימי ספירת העמר, שהם בבחינת **"דרך ארץ קדמה לתורה"**, עלינו לחיות עם **האבות והאמהות** שבונים בנו את **הטבע היהודי** שקדם ל"זמן מתן תורתנו". כראוי לשיעור נשים, דגש מיוחד הושם בשיעור דווקא על **האמהות** – שהן החידוש העיקרי בשיעור. פרק שלם, עמוק ועיקרי – על **הנקודה הפנימית** של כל אחד ואחת מהאבות והאמהות – נוסף לדברים בסעודת משיח, וכאן הובאו הדברים יחד.

חג שמח! שביעי של פסח הוא חג של "דידן נצח", הנצחון המלא על המצרים בקריעת ים סוף וטביעת המצריים בים. יהי רצון שנזכה גם השנה ל"דידן נצח", ושנאמר שירה כמו שאמרו בשירת הים ועוד יותר ממה שאמרו בשירת הים – "שירו להוי' שיר חדש"[א].

העבודה לפני מתן תורה

כמדי שנה, אנחנו אוהבים ללמד בשביעי של פסח כוונה חדשה – ולפעמים גם כוונות חדשות – לימי ספירת העמר. שנה שעברה למדנו כוונה 'נשית', הקבלה של שבעת שבועות הספירה לשבע הנביאות שעמדו לעם ישראל וההתכללות ביניהן[ב]. השנה נלמד כוונה יסודית, שאני לא חושב שאמרנו פעם – ספירת העמר עם שלשת האבות וארבע האמהות.

אחת ההקבלות הפשוטות של שבע מדות הלב, שכנגדם שבעת שבועות הספירה, היא לשבעת הרועים – אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף ודוד. על הכוונה הזו, עם ההתכללות בין שבעת הרועים, דברנו בעבר באריכות[ג]. בכוונה של השנה, את ארבעת הרועים האחרונים, משה־אהרן־יוסף־דוד, מחליפות ארבע האמהות, שרה־רבקה־לאה־רחל, כפי שיתבאר באריכות בע"ה.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. ליל שביעי של פסח תשפ"ו – כפ"ח.

א ישעיה מב, י; תהלים צו, א; צח, א; קמט, א.

ב שיעור שביעי של פסח – נדפס בגליון שמיני – תשפ"ה.

ג סעודת ר"ח אייר תשע"ו.

בימי הספירה
אנחנו עדיין במצב של 'פאר מתן תורה' (לפני מתן תורה). לכן, מתאים חיות בשבועות הללו עם האבות והאמהות

היהדות נקבעת
לפי האמא, משום שהאמא היא הבונה אצל הילד, בזמן ההריון, את הטבע היהודי שלו – הבסיס הפשוט־המולד של היהדות, על גביו יש לבנות על ידי חינוך ולימוד את הרגש והשכל היהודיים

כתוב[ד] שהעבודה של ימי ספירת העמר היא בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה"[ה] (ולכן גם לומדים בימים אלו פרקי אבות). אמנם משה ואהרן כבר ליוו את בני ישראל מיציאת מצרים, אבל הם בכללות שייכים להנהגת עם ישראל במתן תורה ולאחריו, ואילו בימי הספירה אנחנו עדיין במצב של 'פאר מתן תורה' (לפני מתן תורה). לכן, מתאים יותר לחיות בשבועות הללו עם האבות והאמהות של עם ישראל, עליהם מסופר ב"ספר הישר"[ו] – ספרם של הישרים[ז], שבונים את הטבע הישר והטוב של עם ישראל – כהכנה ל"זמן מתן תורתנו".

אבות ואמהות – חג"ת ונהי"מ

ההקבלה של שלשת האבות, אברהם־יצחק־יעקב, לשלש מדות הלב הראשונות והראשיות – חסד־גבורה־תפארת, שפנימיותן אהבה־יראה־רחמים – היא פשוטה וידועה. ההקבלה של האמהות לארבע המדות הבאות – נצח־הוד־יסוד־מלכות, שפנימיות בטחון־תמימות־אמת־שפלות – כתובה גם היא[ח], אבל היא הרבה פחות מפורסמת, ולכן נתמקד בעיקר בהסברה שלה. עוד לפני ההקבלה הפרטית, של כל אחת מהאמהות לספירה שלה, צריך להבין את ההגיון הכללי של הקבלת האבות לחג"ת, ספירות המורגש, והאמהות לנהי"ם, ספירות המוטבע[ט].

הנה"י (והמלכות) הם הענפים של החג"ת, ובעצם הם היכולת להוציא מהכח אל הפועל את מה שטמון בלב. ביכולת להוציא מהכח אל הפועל יש, במובן מסוים, יותר עצמה ומשמעות מאשר בכח בפני עצמו – מהכח לבדו לא יוצא שום דבר, מאיש שלא מתחתן לא נולד כלום, וההוצאה לפועל היא התכלית האמתית. דווקא האשה יכולה לקחת את הכחות שטמונים באיש, לפתח ולשכלל אותם, ולהוציא אותו לפועל בהולדה במציאות.

ועוד הסבר, עמוק יותר. על פי ההלכה היהדות נקבעת לפי האמא. מסבירים[י] ש'הגנים היהודיים' עוברים דרך האמא, אבל קשה לומר כך – הרי גם בזרע האב עוברים גנים. לכן נאמר כעת הסבר חדש: חז"ל אומרים[יא] שמרגע שהאשה מתעברת כל המחשבות שלה נתונות רק למה שמתפתח בתוכה. בהתפתחות של האדם (וכך בכל פרצוף בעולמות העליונים) האריז"ל מדבר[יב] על שלשה שלבים עיקריים – עיבור־יניקה־מוחין, שהם בעצמם כנגד מוטבע־מורגש־מושכל. בשלב העיבור נבנה המוטבע של הנפש, וכשהאמא חושבת על העובר היא בעצם בונה את ה'מוחין דעיבור' שלו – היא בונה לו את הטבע היהודי. כלומר, כשאומרים שהנשים־

ד ראה ביאורי הרבי לפרקי אבות בתחלתו ("נוהגין לומר") וש"נ.
ה ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.
ו יהושע י, יג; שמואל־ב א, יח.
ז ראה ע"ז כה, א.
ח ביאוה"ז (אדה"א) פנחס רלג, ד; פתחי שערים נתיב גדלות דז"א פנ"ג; אפיקי ים (לרי"א חבר) על שבת קד, א וב"ב עג, ב; ידיד נפש על אד"ז רצג, א. ועוד.
ט על מושכל־מורגש־מוטבע ראה מאמר "מאה קשיטה" (לרמ"ע מפאנו) סימן לו.
י ראה קידושין סח, ב; רמב"ם הלכות איסורי ביאה פט"ו ה"ד.
יא זהר ח"ג מב, ב.
יב ע"ח שכ"ז.

האמהות מכוונות כנגד המוטבע לא אומרים שהן לא שייכות למושכל או למורגש — אדרבא, יש מעלה ב"אשה משכלת"[יג] ובוודאי התחום הרגשי של הנשים מפותח מאד — אלא לתפקיד האמהי שלהן בתחום המוטבע (שנעשה בעצמו באופן טבעי, כטבע נשי־אמהי לרכז את כל הכוחות בהריון ובגידול הילדים). היהדות נקבעת לפי האמא, משום שהאמא היא הבונה אצל הילד, בזמן ההריון, את הטבע היהודי שלו — הבסיס הפשוט־המולד של היהדות, על גביו יש לבנות על ידי חינוך ולימוד את הרגש והשכל היהודיים.

הקבלת האמהות

בכוונה של אשתקד, של שבע הנביאות, מופיעה מבין האמהות רק שרה אמנו. אמנם לכל האמהות היתה רוח הקדש, שמתבטאת בכמה דברים, אבל בין שבע הנביאות חז"ל מונים[יד] רק את שרה אמנו. בעוד שרה אמנו היא נביאה, רבקה אמנו מצטיינת בהיותה אשה משכלת (השייכת לכח המשכיל שבנפש[טו]). אבל יש לשרה ורבקה מכנה משותף[טז] — שתיהן חולקות על בעליהן ומשנות את דעתם בנוגע לדור ההמשך (במודע או שלא במודע, ברצון או שלא ברצון). לעומתן, לאה ורחל, גם כאשר יעקב מתייעץ עמן[יז] — לפני שהוא עוזב את בית לבן — הן אומרות לו 'תעשה מה שאתה מבין, מה שהקב"ה אמר לך', ולא מביעות דעה אחרת או מעכבות אותו.

בעוד אברהם מבקש "לוּ ישמעאל יחיה לפניך"[יח] שרה אומרת לו "גרש האמה הזאת ואת בנה"[יט] וה' אומר לו "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה"[כ], בקול הנבואה שלה, משום שהיא גדולה ממך בנביאות[כא]. רבקה רואה שיצחק רוצה לברך את עשו והיא חולקת עליו ברוח הקדש שלה, שהיא בעצם הדעת שלה (כפי שרש"י מסביר שדעת היא רוח הקדש[כב]) — לדעתה צריך לברך את יעקב, והיא סומכת מספיק על דעתה כדי לעשות מה שנראה כמו רמאות כדי שדעתה תתקיים. יצחק הוא חכם, הוא יודע שעשו הוא לא צדיק ויש לו סברות למה בכל זאת לברך אותו[כג], אבל רבקה חולקת עליו בסברא, ובעיקר היא יודעת שבמציאות זה לא יעבוד — היא פועלת לפי דעתה ומצליחה (וגם יצחק 'חותם' על כך, כשהוא אומר "גם ברוך יהיה"[כד], וגם ה' חותם על בכורתו של יעקב וקבלת הברכות באמרו "בני בכרי ישראל"[כה]).

> יש לשרה ורבקה מכנה משותף – שתיהן חולקות על בעליהן ומשנות את דעתם בנוגע לדור ההמשך

המכנה המשותף הזה של שרה ורבקה מתאים להקבלה שלהן לספירות נצח והוד, שהן "כליות יועצות"[כו]. חכמת הכליות — שנוגעת במיוחד להמשכה לדורות הבאים[כז] — גדולה יותר, במובנים מסוימים, גם מהחכמה שיש בראש. בפרט, כתוב שבנצח שרש הנביאים ובהוד שרש החוזים[כח] — שרה היא נביאה ממש ואילו לרבקה יש חזון של רוח הקדש על ההמשך של עם

יג משלי יט, יד.
יד מגילה יד, א.
טו ראה פלה"ר שה"ש ד"ה "מים רבים" (שחלק נוסף של שיעור הנשים – שטרם פורסם – מתייחס לתוכנו).
טז ועד כדי כך שרבקה היא מעין קימה לתחיה של שרה אמנו, כדרשת חז"ל (בראשית רבה ס, טז) על הפסוק "ויביאה האהלה שרה אמו" (בראשית כד, סז).
יז בראשית לא, ד־יז.
יח שם יז, יח.
יט שם כא, י.
כ שם כא, יב.
כא רש"י על בראשית כא, יב (משמות רבה א, א; תנחומא שמות א).
כב רש"י על שמות לא, ג.
כג ראה תו"א כ, ג.
כד בראשית כז, לג.
כה שמות ד, כב.
כו ברכות סא, א.
כז ראה תניא אגה"ק טו. ובכ"מ.
כח ראה הקדמת תקו"ד ב, א; ביאור הגר"א לתקו"ד תקון יח; קהלת יעקב ערך 'נח'.

ישראל (ולקמן יורחב עוד על ההבדל בין שרה לרבקה גם בתוך העצה הזו).

לאה אמנו מכוונות כנגד ספירת היסוד — כח ההולדה. רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל בא מלאה אמנו, שמחזרת להרבות שבטים[כט], וממנה מגיעים שלשת הכתרים בעם ישראל[ל] — כתר תורה (משה רבינו, משבט לוי), כתר כהונה (אהרן הכהן, משבט לוי) וכתר מלכות (משבט יהודה). ביסוד — המדה הששית והמסיימת של מדות הלב, ה־**ו** שבשם — מתכללות כל שש מדות הלב, כרמוז בשם **לאה** שעולה **ו** ברבוע.

רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל בא מלאה אמנו, שמחזרת להרבות שבטים, וממנה מגיעים שלשת הכתרים בעם ישראל – כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות

רחל אמנו מכוונת כנגד ספירת המלכות, היורדת מעולם האצילות לגלות אלקות בעולמות התחתונים בריאה־יצירה־עשיה. כתוב[לא] שהכח של רחל הוא לגלות אלקות גם במקומות הרחוקים והחשוכים, תפקיד קשה ביותר, שבגללו היא היתה עקרה (גם שרה ורבקה היו עקרות, ורק לאה לא צפתה לילדים זמן ממושך). לכן רחל זקוקה גם ליוסף ובנימין, צדיק עליון וצדיק תחתון[לב], שימשיכו אליה את האור שתוכל לגלות אותו למטה.

בדרך כלל מציינים את סדר האמהות שרה, רבקה, רחל ולאה — מקדימים את רחל ללאה, משום שרחל היתה עיקרו של בית יעקב (כפי שמודים גם בני לאה)[לג] — אבל בפועל יעקב נשא קודם את לאה, האחות הגדולה, ורק אחר כך את רחל, האחות הקטנה. אמנם היתה כאן רמאות של לבן, אבל מה שקורה במציאות הוא השגחה פרטית, והסדר של ההקבלה כאן הוא לפי סדר הזמנים (והגילאים) של האמהות.

"אחֹתי רעיתי יונתי תמתי"

לפני שנמשיך בכוונה החדשה נוסיף, כמאמר מוסגר, עוד התבוננות השייכת לארבע האמהות — התבוננות פשוטה, שכמדומני לא אמרנו בעבר:

לפסח שייכת מגלת שיר השירים, שיר האהבה בין החתן והכלה. יש שקוראים את שיר השירים בפסח שלש פעמים — פעם אחת בסיום ליל הסדר, כמנהג חסידים ואנשי מעשה[לד] (ואף שאין זו הנהגה שוה לכל נפש, שלכן היא לא נכללת בהגדה של פסח בנוסח חב"ד, אבא של הרבי נהג לעשות כך[לה]); פעם שניה בשבת חול המועד, בה יש הנוהגים לקרוא את מגלת שיר השירים בצבור[לו] (וגם מי שלא נוהג כך משתדל לקרוא אותה לעצמו ביחידות אחרי התפלה); פעם שלישית בתיקון ליל שביעי של פסח, בו קוראים את כל השירות שבתנ"ך, כשגולת הכותרת היא שיר השירים, שהרי "כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים"[לז] (כמובן, בשביעי של פסח העיקר הוא שירת הים, השירה הראשונה בתורה, כאשר במבנה הפנימי של עשר השירות[לח] שירת הים ושיר השירים הם בחכמה וביסוד, בסוד "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"[לט]).

בשיר השירים נקראת הכלה בארבעה שמות — "אחֹתי רעיתי יונתי תמתי" — שמתבקש להקביל לארבע האמהות של עם ישראל:

רגש האחוה בין האיש והאשה, אהבה

כט בראשית רבה עב, ה (הובא ברש"י על בראשית ל, יז).
ל אבות פ"ד מי"ג.
לא ראה לקו"ת פינחס ד"ה "את קרבני" הב'. רשימות הצ"צ על איכה ד"ה "בכה תבכה".
לב זהר ח"א קנג, ב; ספר הליקוטים ויצא פל"ו. ובכ"מ.
לג ב"ר עא, ב.

לד של"ה פסחים מצה עשירה תז.
לה ראה המלך במסיבו ח"א ליל ב דחה"פ תשכ"ה ס"ב.
לו ראה רמ"א או"ח תצ, ט. ובכ"מ.
לז ילקו"ש שה"ש רמז תתקפ.
לח תרגום לשה"ש א, א. ראה אדמה שמים ותהום "הקדמה לפרק שירה" הערה מט.
לט ע"ח שער הכללים פ"י; של"א (פרצופי זו"ן) פ"ג. ובכ"מ.

טבעית של אח ואחות, אהבה כמים[מ], מופיע אצל אברהם ושרה. לכן אברהם אומר לשרה "אמרי נא אחתי את"[מא], כך הוא מציג אותה גם למצרים וגם לפלשתים, וגם מצדיק זאת בכך ש"גם אמנה אחתי בת אבי היא אך לא בת אמי"[מב]. גם יצחק ורבקה נוהגים כך בגרר, אבל זו 'ירושה' מאבותיהם, וגם לא עושה כל כך רושם... הקשר של אברהם ושרה כל כך טבעי, שאפילו לא כתובה בהם בפירוש לשון אהבה. הקשר הראשוני הזה צריך להופיע אצל כל חתן וכלה עוד בתקופת ההכרות שלפני החתונה, כאשר הם מרגישים כמו אח ואחות, וזהו בסיס טוב לקומות נוספות של קשר שיופיעו בהמשך. אם כן, שרה היא בפירוש "אחתי".

הקשר הראשוני הזה צריך להופיע אצל כל חתן וכלה עוד בתקופת ההכרות שלפני החתונה, כאשר הם מרגישים כמו אח ואחות

האהבה החמה־הרגשית של "רעיתי" (הכינוי העיקרי בשיר השירים), אהבה כאש, "עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבת־יה"[מג], מופיעה לראשונה אצל יצחק ורבקה (שאדמו"ר הזקן מסביר[מד] שהם הזוג העיקרי בתורה). לכן הפעם הראשונה שהתורה מציינת בפירוש אהבה בין איש ואשה היא בין יצחק לרבקה, "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה"[מה] (וכן בהמשך כתוב "יצחק מצחק את רבקה אשתו"[מו]). בהמשך מצוינת אהבת איש ואשה גם בין יעקב ורחל, ושוב זו 'ירושה' מהקשר של יצחק ורבקה[מז].

אחר כך, "יונתי תמתי" הן נשות יעקב, לאה ורחל. האריז"ל אומר בפירוש[מח] ש"יעקב איש תם"[מט] פירושו שיעקב הוא האיש־הבעל של "תם" שרומז לפרצוף לאה דווקא, אם כן לאה היא "תמתי" (שחז"ל פירשו "תאומתי"[נ], החוזר גם, וביתר שאת, לקשר הטבעי של אח ואחות). בעליות של שיר השירים "תמתי" היינו הקשר שכנגד הכתר (שניהם משמשים בכתר אחד[נא], ברצון־פשוט אחד), העליה למעלה מטעם ודעת. ואכן, כתוב[נב] שיעקב פחות אהב את לאה (מאת רחל) משום שלא הבין אותה (בקבלה, אהבה רבה היא בבינה[נג]). לאה אמנו היא למעלה מטעם ודעת עבורו.

"יונתי" היינו אהבה שקשורה לראיית העינים — "עיניך יונים"[נד]. היה אפשר לקשר זאת

מ ראה לקו"ת ר"פ בהר; **יין משמח** ח"ד שער שלישי בתורה "ארבעה לשונות של גאולה".

מא בראשית יב, יג.

מב שם כ, יב.

מג שה"ש ח, ו. פסוק זה מופיע לפני הפסוק "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" שנדרש בפרט על רבקה (ראה המאמר הנ"ל הערה טו). ורמז 'פסחי' – "**רשפי אש**" בגימטריא **יציאת מצרים**, היינו האהבה השורפת את כתלי הגלות (ראה גם אג"ק מוהריי"צ ראה ח"ו ע' שעב) ומאפשרת את היציאה מכל המצרים.

מד ראה לקו"ת ברכה צו, ד. וש"נ.

מה בראשית כד, סז. "**ויקח את רבקה**" עולה ד"פ **יצחק** (**יצחק** ברצוא ושוב) העולה **ארץ ישראל**!

מו בראשית כו, ח.

מז ורמז: "**יצחק מצחק**" עולה **יצחק רחל**, הוא מצחק את רבקה אשתו באמצעות נשמת רחל.

מח שער הפסוקים שמות; ע"ח של"ב פ"א.

מט בראשית כה, כז.

נ שה"ש רבה ה, ג.

נא ע"פ חולין ס, ב.

נב זהר ח"א קנד, א־ב. ומבואר בשל"ה פרשת ויצא.

נג ד"ה "לכן אמור" תשי"ח. וראה שיעור מוצאי ח"י סיון תשפ"ג.

נד שה"ש א, טו; ד, א. בשני הפסוקים כתוב "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים". "הנך יפה רעיתי הנך יפה" רומז לרחל, "ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה" ("הנך יפה... הנך יפה"), וממילא משמע שגם "עיניך יונים" קאי על רחל, וכפי שיוסבר בהמשך. "**עיניך יונים**" בהכאה פרטית – **ע** פעמים **י**, **י** פעמים **ו**, **נ** פעמים **נ**, **י** פעמים **י**, **ך** פעמים **ם** – עולה 4160, **לב** פעמים **עין** (סוד "**שורינא** דעינא באובנתא דלבא תליא", תלות אדה"ז, **שניאור**, 'רופא עינים', במורנו הבעל שם טוב, "לב ישראל חי", וסוד "והיו עיני ולבי שם כל הימים"), **הוי**' פעמים "**עיניך**" (**צלם** פעמים **הוי**', **יג** התכונות הפנימיות של הנפש, מאמונה עד שפלות, כנודע). והנה, יש חמש פעמים "הנך יפה" (כולן בשיר השירים) – ארבע הנ"ל של הכלה (מפי החתן) ועוד פעם אחת של החתן (מפי הכלה), הבאה בהמשך לפסוק הראשון הנ"ל – "הנך יפה דודי אף נעים וגו'" (שה"ש א, טז). **נעים** עולה **יפה יפה**. **רעיתי־דודי** עולה **רחל רחל רחל** (ז"פ **אמונה** כו'). והנה, ה"פ "**הנך יפה**" עולה **תמתי**!

אם היפי של עיני לאה הוא דווקא ברכות שלהן, אפשר לומר שהבכי שלה – שתזכה להתחתן בקדושה – רק מוסיף ליפי הזה

אם ישאלו את יעקב 'במי אתה אוהב להסתכל?' הוא כנראה יענה ברחל...

ללאה, בה נאמר בפירוש "ועיני לאה רכות"[נה]. חז"ל דרשו[נו] שעיני לאה רכות מבכיה, שלא תפול בחלקו של עשו, אבל הפשט של "רכות" הוא יפות[נז], עינים שמושכות להסתכל בהן (ואם היפי של עיני לאה הוא דווקא ברכות שלהן, אפשר לומר שהבכי שלה — שתזכה להתחתן בקדושה — רק מוסיף ליפי הזה). אבל בעוד לאה יפה בעיניה, הרי שרחל היא שלמות היפי הנשי — "יפת תאר ויפת מראה"[נח] — וממילא היא מושכת עוד יותר את העינים. אם ישאלו את יעקב 'במי אתה אוהב להסתכל?' הוא כנראה יענה ברחל... והרמז: "**יונתי**" עולה **רחל רחל** ("הקטנה", שעל ידי הסתכלות יעקב בה נעשית גדולה[נט] — 'רחל הגדולה' הכוללת בעצמה גם את לאה, כמבואר בכתבי האריז"ל[ס]).

אם נפרש שדרגת "יונתי" מתחילה מלאה וממשיכה — ביתר עז — לרחל, כאשר "תמתי" היא עוד שלב של הקשר ללאה (כאשר יעקב מגיע לארץ ישראל, ומתה עליו רחל, ובארץ דווקא — שבה זוכה לשם **ישראל**, העולה **שרה לאה** — מתחיל 'להשיג' את מעלת לאה), הסדר גם כאן הוא שרה־רבקה־לאה־רחל, כסדר הזמנים. לעומת זאת, אם "יונתי" מוסב על רחל לבדה, הסדר הוא שרה־רבקה־רחל־לאה, כסדר השגור של האמהות (בקדימת רחל ללאה, "סוף מעשה במחשבה תחלה"[ס] — "מחשבתן של ישראל [זיווג ישראל־רחל, הזיווג המעולה ביותר[סא]] קדמה לכל דבר"[סב], וד"ל).

עד כאן התבוננות של "**א**חֹתי **ר**עיתי **י**ונתי **ת**מתי" (ר"ת **יראת** — "אשה **יראת** הוי' היא תתהלל"[סג], כנודע) כנגד ארבע האמהות.

הנקודה הפנימית

לכל אחד מהאבות והאמהות יש את 'הסיפור שלו'[סד], הנקודה הפנימית של עבודתו. בנקודה הזו צריך להתבונן כאשר רוצים לכוון בימי הספירה באבות ובאמהות ובהתכללות שלהם ולקחת את הדברים לעבודת ה' יתברך. ובקיצור:

הנקודה של אברהם אבינו היא 'א־ל אחד' — אברהם אבינו הולך ומפרסם בכל העולם את האמונה בא־ל אחד, ולכך הוא מקדיש את חייו. בכל המקומות בהם הלך אברהם היעוד שלו הוא "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"[סה]. בפסוק הזה בוחר הרמב"ם — ששני ה'גבורים' שלו הם אברהם אבינו ומשה רבינו[סו] — לפתוח את כל **יד** ספרי היד החזקה שלו. בחסידות מדייקים[סז] שאברהם לא אומר 'אל העולם' אלא "אל עולם" — ה' והעולם הם לא שני דברים נפרדים, אלא הכל הוא אחדות ה' ממש, "אחד היה אברהם"[סח],

נה בראשית כט, יז.

נו ב"ר ע, טז; ב"ב קכג, א (הובא ברש"י עה"פ).

נז ראה תרגום ורש"י עה"פ.

נח ראה גם **יין משמח** ח"ב ש"א בתורה "התבוננות במעלת וגדולת בן הזוג".

נט ראה הקדמת רחובות הנהר (ובהערת השמ"ש שם אות קיד); בניהו על הקדמת תקו"ז (מאת רי"ח, בעל הבן איש חי) ג, א ובתקון לט (עט, א) בשם אביו. וראה גם **חתן עם הכלה** עמ' קעה ואילך.

ס פיוט "לכה דודי".

סא ראה הנסמן בלשם שבו ואחלמה ליקוט ב.

סב בראשית רבה א, ד; תנא דבי אליהו רבה פי"ד ופל"א.

סג משלי לא, ל.

סד ראה שיעור אור ל־ד' שבט – נדפס בגליון בשלח – תשפ"ה.

סה בראשית כא, לג.

סו ראה הלכות עבודת כוכבים פ"א והלכות תשובה פ"ו ה"ב (לגבי אברהם); הלכות יסודי התורה פ"ח (לגבי משה). וראה שיעור כ"ג כסלו תשע"ה (הרמב"ם היומי 1), ובשיעורים הבאים כהמשך אחריו, וש"נ. ובכ"מ.

סז ראה לקו"ת כי תבוא מב, ד ואילך; המשך תער"ב ח"א פרק קלג.

סח יחזקאל לג, כד.

"כי אחד קראתיו"[סט]. אברהם לימד לכל באי עולם ש'גאט איז אלץ און אלץ איז גאט'[ע].

יצחק אבינו הוא "עולה תמימה", ולכן ה' אומר לו "גור בארץ"[עא], משום שכעולה תמימה לא ראוי לו שיצא לחוץ לארץ[עב]. יצחק אבינו פשט את צווארו על גבי המזבח[עג] והפך לעמוד העבודה[עד] — עבודת הקרבנות ו"עבודה שבלב זו תפלה"[עה] — של עם ישראל. יצחק אבינו נותן לכל אחד מעם ישראל את הכח להקריב את עצמו לה', ומתוך הזדהות אתו כל אחד יכול לזכות לדרגת עולה תמימה[עו], להיות "כליל" לה' (כולו לה'), "בלתי להוי' לבדו"[עז].

> יצחק אבינו נותן לכל אחד מעם ישראל את הכח להקריב את עצמו לה', ומתוך הזדהות אתו כל אחד יכול לזכות לדרגת עולה תמימה

ליעקב אבינו אומר ה' "ופרצת ימה וקדמה וצפֹנה ונגבה"[עח]. הוא זוכה ל"נחלה בלי מצרים"[עט] — לעומת אברהם ויצחק, שזוכים לגבולות הבטחה מצומצמים — ונאמר בו "ויפרץ האיש מאד מאד"[פ]. בעוד שלאברהם יש בן אחד שנבחר כממשיך ואחריו גם ליצחק יש בן אחד שנבחר כממשיך, יעקב "מטתו שלמה"[פא] בהעמדת שנים עשר שבטי י־ה (וראה עוד לקמן בעניינה של לאה). לתפארת יש הרבה פֹּארות המתפשטות לכל עבר. לעומת אברהם אבינו, שמפרסם אלקות, יעקב פורץ בעצמו (מוציא פארות מעצמו, כנ"ל), ודווקא לכן הוא נקרא "הבחיר שבאבות"[פב].

שרה ורבקה — הנצח וההוד, שהם "תרין פלגי גופא"[פג] — עוסקות בבירורים. אברהם אבינו הוא "האדם הגדול בענקים"[פד], גדול המעניקים, שרוצה להיטיב לכל העולם. שרה אמנו נותנת לו גבול ושיעור (סוד חפיפת שרה את שערות ראשו של אברהם[פה], כנודע[פו]). היא מלמדת אותו שאי אפשר להגיע להמתקה בלי לעשות לפניה הבדלה — הוא רוצה לקרב גם את ישמעאל ביחד עם יצחק, ושרה אומרת לו "גרש האמה הזאת ואת בנה" (כנ"ל). אותו לימוד מלמדת רבקה את יצחק שרוצה לברך את עשו. יצחק מאמין שהברכה שלו תמתיק ותהפוך את עשו לטוב, ורבקה אומרת לו שאין לכך סיכוי (היא 'משלימה' עם מציאותו של עשו כפי שהוא כעת[פז]) — חייבים "שמאל דוחה" לפני "ימין מקרבת"[פח].

מה בכל זאת ההבדל בין שני הבירורים? הבירור של שרה הוא חיצוני והבירור של רבקה הוא פנימי — שרה מרחיקה את ישמעאל, בן הגר שפחתה, ואילו רבקה עושה את הבירור בין שני בניה שלה, בידיעתה ששני בנים המתרוצצים

סט ישעיה נא, ב.

ע אגרת רבי אייזיק מהומיל. נדפסה ב**לב לדעת** עמ' קסז ואילך.

עא בראשית כו, ג.

עב ב"ר סד, ג.

עג ספר הישר וירא; תנחומא נשא טז.

עד על הקבלת שלשת העמודים עליהם העולם עומד – תורה, עבודה וגמילות חסדים – לאבות (יעקב, יצחק ואברהם) ראה גם זהר ח"א קמו, ב.

עה תענית ב, א.

עו **ע**ולה **ת**מימה ר"ת **עת**, סוד "עת לעשות להוי' הפרו תורתך" (תהלים קיט, קכו), וד"ל.

עז שמות כב, יט.

עח בראשית כח, יד.

עט ראה שבת קיח, א־ב (ע"פ ישעיה נח, יד).

פ בראשית ל, מג.

פא רש"י על בראשית מז, לא (ע"פ פסחים נו, א).

פב ע"פ ב"ר עו, א.

פג זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ד פ"א.

פד יהושע יד, טו וברש"י שם בשם מדרש אגדה (ומפורש במסכת סופרים כא, ט).

פה ב"ב נח, א.

פו ראה אוה"ת בראשית פרשת חיי שרה קיט, ב. וראה עוד **רוחו של משיח** מאמר "מספד הדדרמון" (ובפרט בהערה ח שם).

פז סוד ההשלמה בהוד נתבאר בחלק נוסף של סעודת משיח, שיתפרסם בהמשך בע"ה.

פח סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.

בקרבה[פט] (אותיות **ברבקה**), אחד נמשך לקדושה ואחד נמשך לעבודה זרה[צ], אחד צדיק גמור ואחד רשע גמור, וצריך לברר־להבדיל ביניהם. הבירור של שרה הוא כמו שאומרים לילד 'תתרחק מפלוני, הוא חבר רע שעלול להזיק לך בגוף ובנפש', כפי שישמעאל ירה חצים על יצחק וכו'[צא]. הבירור של רבקה הוא כמו לומר לילד 'יש לך יצר טוב ויצר רע', צריך להבחין ביניהם, לדחות את הרע ולבחור בטוב. אפשר היה לחשוב שהבירור של שרה הוא בירור הפסולת מתוך האוכל — היא לא מסבירה את המעלה של יצחק, אלא עסוקה בגירוש ישמעאל — ושהבירור של רבקה הוא בירור האוכל מתוך הפסולת, כשהיא דואגת לכך שיעקב יתברך. אבל נראה ששני הבירורים הם בירור הפסולת מתוך האוכל — עיקר מלאכת בורר (שאסורה בשבת) — שהוא הבירור ה'נשי' (בירור דאור חוזר, לעומת הבירור הגברי, שהוא בירור דאור ישר, בירור אוכל מתוך פסולת[צב]). נכון שרבקה דואגת ליעקב, אבל היא עושה זאת דווקא כאשר יצחק רוצה לברך את עשו — היא יודעת שברכה כזו יכולה לגרום לאסון עולמי והיא נזעקת לעשות את הבירור ולמנוע מעשו את הברכה. אפשר להשתמש במונחים נוספים, ולומר שהבירור החיצוני (של שרה ביחס לאברהם) הוא צמצום והבירור הפנימי (של רבקה ביחס ליצחק) הוא כיוון (הכוונה) — שרה 'מצמצמת' את אברהם ('תתאפק!'), רבקה 'מכוונת' את יצחק ('תשכילי!').

אחרי שני שלבי ההבדלה מגיע הזמן להמתקה, שמופיעה כבר אצל לאה ורחל. הענין של לאה הוא 'כמות מאכט איכות' ('כמות עושה איכות')[צג]. היא מתמסרת־מתפללת להרבות בנים, להרבות שבטים, וה' שומע לבקשתה. לרבקה יש ששה בנים ועם בני שפחתה זלפה שמונה בנים, לעומת ארבעה בנים של רחל ושפחתה בלהה (יחס של "שלם וחצי"[צד]). הראש של האיש הוא איכותי, הוא חושב שמספיק בן אחד צדיק, ודווקא האשה יודעת שכמות עושה איכות, משהו שהאיש לא מבין. לאה אומרת לו — 'יעקב בעלי היקר, הלואי שתאהב אותי ותיענה לי, אצלך הכל בסדר אבל בשביל הגשמת המשימה־הסיפור שלך, ופרצת, צריך הרבה ילדים'. האשה (לאה) היא המתמסרת להרבות את הדמות[צה], היא יודעת שצריך בעולם עוד ועוד צלם ודמות אלהים, בשביל לגלות כאן, למטה בעולמנו, את ה' אחד. האריז"ל אומר[צו] ש**לאה** היא אותיות "**אלה**", לשון רבים, "ואלה שמות בני ישראל"[צז] — כדאי גם לדדת למצרים בשביל להגדיל את עם ישראל (שדווקא שם "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם"[צח] — **ו** לשונות של ריבוי, מ'שרש' **לאה**, וד"ל), להגיע לששים ריבוא (שהם השרשים, כאשר לכל שרש יש ששים ריבוא ענפים[צט] וכו').

מה הענין של רחל, המלכות? הנקודה של

פט בראשית כה, כב.

צ ב"ר סג, ו (וברש"י עה"פ).

צא ראה רמב"ן ורבינו בחיי על בראשית כא, ט.

צב ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א עמ' קסב ואילך; סה"מ תרנ"ג עמ' נא ואילך.

צג לקוטי שיחות ח"ב עמ' 293 ואילך. נתבאר ב**לחיות עם הזמן** במדבר עמ' כא ואילך. וראה **ענין התפלה וההתבוננות** עמ' קמ.

צד סוד ה**ח**־**ד** של **אחד**, כאשר ה־**א** של **א**חד רומזת ליעקב־ישראל עצמו ("שמע ישראל [סבא]"). ועוד י"ל שה־**א** של **א**חד רומזת לדינה בת יעקב ולאה (לפי זה, כל ה"**אח**" של **אח**ד שייך ללאה, כידוע ש"**אחד**" מתחלק ל־**אח** ו־**ד**, סוד יחוד זו"נ – ישראל־לאה ויעקב־רחל, וד"ל). **דינה** ועוד **א** עולה 70, שבעים נפש יוצאי ירך יעקב. דינה בת יעקב, ה'בת יחידה' של יעקב אבינו, כוללת את כל נשות עם ישראל, צאצאי יעקב. גם יוכבד אם משה, המשלימה לשבעים נפש (ראה רש"י על בראשית מו, טו), נכללת בדינה, שהיתה ראויה להיות יוסף הצדיק לולא תפלת לאה מתוך אהבתה לרחל אחותה (ברכות ס, א ובכ"מ), היינו שדינה היא משרש נעלם של יוסף הצדיק, שרשו בעולם התהו שקדם לתיקון, וד"ל. **דינה** עולה **אבינו**, נמצא ששני פירושי ה־**א** של **א**חד – **יעקב־דינה** – עולים **יעקב אבינו**, ודוק.

צה ראה יבמות סג, ב; שו"ע אבה"ע א, א.

צו שער הפסוקים בראשית כט, יח.

צז שמות א, א.

צח שם פסוק ז.

צט ראה תניא פל"ד.

רחל היא "לבלתי ידח ממנו נדח"[ק]. יש תשובה ששייכת לבינה, אבל הפשט של תשובה הוא תשובה תתאה — תשוב **ה** תתאה[קא] — והוא הענין של רחל. רחל מבכה על בניה כי איננו, על הבן שנופל ומתרחק, וה' מבטיח לה "ושבו מארץ אויב... ושבו בנים לגבולם"[קב]. רחל אומרת "יֹסף הוי' לי בן אחר"[קג], היא דואגת שגם ה"אחר", שהתרחק והתנכר, יחזור להיות בן[קד], וה' מבטיח לה על התשובה שעליה כתוב "סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"[קה]. רחל מגלה ש"אין שום יאוש בעולם כלל"[קו], ש"אין אבוד"[קז] — הענין של פסח שני, שאנחנו כבר מתקרבים אליו. לאה רוצה שיהיו הרבה יהודים, אבל אם יש הרבה יהודים סביר להניח שיהיו מתוכם כאלו שיפלו ויתרחקו. אם גוי נופל — לא נורא (יש לו תקוה טובה להיות אפר תחת רגלי הצדיקים[קח]), אבל אם יהודי נופל — זה באמת נורא ואיום (הרי יש הבדל בין דם לדם, בין דממה — אי יכולת הבעה — לדממה...). רחל דואגת לכל הנופלים, לכל יהודי שהתרחק וגם לכל נשמות הגרים — כל הניצוצות שהתרחקו משרשם בקדושה. כל יהודי הוא קדוש וצריך להרים אותו. רחל צריכה לבכות לשם כך — **רחל בגימטריא דמעה־דמעה**[קט] (כיודע בכוונת תיקון חצות, תיקון רחל), היא מורידה שתי דמעות לים הגדול — אבל בסופו של דבר יש לכך שכר, כולם חוזרים בתשובה וזה מה שמביא את המשיח.

ולסיכום:

אברהם	א־ל עולם
יצחק	עולה תמימה
יעקב	ופרצת
שרה	בירור חיצוני (צמצום)
רבקה	בירור פנימי (כיוון)
לאה	כמות עושה איכות
רחל	תשובה ("לבלתי ידח ממנו נדח")

דוגמאות להתכללות

אחרי ההקדמות הללו צריכים כמובן לעשות התבוננות פרטית לגבי כל יום ויום של ספירת העמר. כעת ניתן רק מעט דוגמאות:

לאה רוצה שיהיו הרבה יהודים, אבל אם יש הרבה יהודים סביר להניח שיהיו מתוכם כאלו שיפלו ויתרחקו

לפי הכוונה החדשה, ל"ג בעומר (הוד שבהוד, שהאור המקיף שלו הוא תפארת שבתפארת[קי]) הוא היום של רבקה שברבקה. היום המקביל בספירת הוא ב' אייר (תפארת שבתפארת, שהאור המקיף שלו הוא הוד שבהוד) — יום ההולדת של הרבי המהר"ש — והוא יעקב שביעקב. היחס בין שני הימים הללו הוא בסוד "ורבקה אֹהבת את יעקב"[קיא], כח הבירור שלה.

הנושא הזה קשור לנושא שדברנו עליו הרבה פעמים[קיב] — השתלשלות האהבה בתורה. ההופעה הראשונה בתורה של שרש **אהב** היא בנוגע לאהבת אברהם ליצחק. "אברהם אֹהבי"[קיג], אוהב ה' הגדול, מתנסה בנסיון הגדול ביותר כאשר ה' אומר לו בעקדה "קח נא את

ק שמואל־ב יד, יד.
קא זהר ח"ג קכב, א (ברע"מ); פט, ב; ז"ח רות פב, ג; ראשית חכמה שער התשובה פ"ב; תניא, אגרת התשובה פ"ד.
קב ירמיה לא, יד־טז.
קג בראשית ל, כד.
קד אוה"ת ויצא כרך ו עמ' תתשכג, א.
קה רמב"ם הלכות תשובה פ"ד ה"ה.
קו לקומ"ת תורה עח.
קז לוח "היום יום" י"ד אייר, פסח שני.
קח ר"ה יז, א.
קט פע"ח שער הזמירות פ"ה.

קי ראה שעה"כ דרושי ספה"ע.
קיא בראשית כה, כח.
קיב ראה לדוגמה **שערי אהבה ורצון** מאמר "מב מסעות של אהבה" פ"ב; שיעור ל' חשון תשס"ז; שיעור ח' אלול תשע"א פ"ב.
קיג ישעיה מא, ח.

כאשר מסתיימת עבודת הבירורים בטלה האהבה. מה יקרה אז עם עשו? זו שאלה – או שהוא יתגייר או שהוא יאבד, אבל האהבה אליו היא לא אהבה עצמית

בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'"[קיד]. "הכל הולך אחר הפתיחה"[קטו], והאהבה הגדולה ביותר היא אהבת אב לבנו יחידו — והיא משקפת את אהבת אברהם לה' — אבל כאן אברהם מתנסה, 'את מי אתה אוהב יותר, את בנך את יחידך או אותי?'. האהבה באה בתורה היא אהבת יצחק לרבקה, שכבר הוזכרה לעיל. אחר כך האהבה עוברת מרבקה ליעקב. אמנם עוד קודם, בתחלת אותו פסוק, כתוב "ויאהב יצחק את עשו" — אבל את האהבה הזו אנו לא סופרים, משום שהיא "אהבה שהיא תלויה בדבר" ש"בטל דבר בטלה אהבה"[קטז] — יצחק אוהב את עשו "כי ציד בפיו", זו לא אהבה עצמית, לא 'אהבה בטהרתה'[קיז]. גם לפי הפירוש הפנימי, ש"כי ציד בפיו" היינו שיש נשמות־ניצוצות קדושים לצוד בפיו של עשו[קיח], זו עדיין "אהבה שהיא תלויה בדבר" — כאשר מסתיימת עבודת הבירורים (כפי שאמר הרבי על הדורות האחרונים[קיט]) בטלה האהבה. מה יקרה אז עם עשו? זו שאלה — או שהוא יתגייר או שהוא יאבד, אבל האהבה אליו היא לא אהבה עצמית. האהבה העצמית היא דווקא אהבת רבקה ליעקב[קכ].

ודוגמה נוספת: לפי הכוונה הזו היום, שביעי של פסח (יסוד שבחסד), הוא היום של לאה שבאברהם, ולפי ההסבר הפנימי זהו היום של הכמות שב"אל עולם". כלומר, הדאגה שהבשורה של "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם" תתפשט על ידי רבים שמפיצים אותה, שהיא תקבל כמות־מסה הנדרשת כדי להביא אותה לכל העולם — מסה קריטית, שממנה הדברים כבר מתגלגלים הלאה מעצמם, כמו שהסברנו הרבה פעמים[קכא]. והוא סוד "כה יהיה זרעך"[קכב], ככוכבי שמים שאי אפשר לספור אותם, היינו לאה שבאברהם. ואכן שביעי של פסח הוא יום "לידת הנשמות"[קכג].

פנימיות בתוך חיצוניות

כמובן, בשביל להתבונן בכוונה המיוחדת של כל יום צריך הרבה יצירתיות. נוסיף כאן

קיד בראשית כב, ב.

קטו ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

קטז אבות פ"ה מט"ז.

קיז ראה שיעורי י"ב אלול תשע"ט, ליל שבת תשובה תש"פ (וש"נ), ליל שבת משפטים תשפ"ג וח"י תמוז תשפ"ה.

קיח לקו"ת (האריז"ל) פרשת תולדות עה"פ "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" (ולקו"ת עובדיה). וראה גם בספר הלקוטים ע"פ זה; תו"א כ, ג.

קיט שיחת יום ב' דר"ה ה'תשמ"ז; שיחת פרשת ויצא ה'תשנ"ב ובכ"מ (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט של הרבי הריי"צ).

קכ ועוד נתבאר (ראה הנסמן לעיל הערה קיב) שיש כאן מעבר של האהבה העצמית – מאברהם ליצחק, מיצחק לרבקה, מרבקה ליעקב ובהמשך מיעקב לרחל – ואחרי שהאהבה העצמית עוברת מיצחק לרבקה שוב האהבות שנותרות אצלו (אהבת עשו וגם שתי האהבות המוזכרות ביחס למטעמים־לאוכל) הן טפלות וצדדיות. והנה, מיעקב נמשכת האהבה העצמית לרחל, "ויאהב יעקב את רחל" (בראשית כט, יח). והגם שהדבר נאמר בהמשך ל"ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה", וניתן היה לטעות שזו אהבה שהיא תלויה בדבר, האמת היא (מדת יעקב, "תתן אמת ליעקב") שאהבתו לרחל היא אהבה עצמית ולא אהבה התלויה ביפיה (רק שיש לומר שיפיה הוא 'סבה' לגלות אצלו את אהבתו העצמית אליה, אהבה אמתית בלתי תלויה ביפיה הגשמית, שגם אם יפיה יתבטל לא תתבטל אהבתו אליה כלל, ודוק היטב). ועוד, "ויאהב [יעקב את רחל]" הוא ה"ויאהב" השני בתורה, לאחר "ויאהב יצחק את עשו", ללמדנו שאהבת יעקב את רחל היא בעצם התיקון לאהבת יצחק את עשו (אהבה של עולם התהו, כנודע). והיינו כנ"ל שאהבת יצחק לעשו היא אהבה התלויה בדבר ואילו אהבת יעקב לרחל היא אהבה שאינה תלויה בדבר (כדמוכח ממה שהוא גם כועס עליה, והיא פוחדת שמא יגרשה כו', ורק אז זוכה להוליד ממנו בן). תיקון אהבת יצחק לעשו היא "מיניה וביה" – "ויאהב" של יעקב כנגד "ויאהב" של יצחק, ודוק. והנה, **אברהם־יצחק־רבקה־יעקב־רחל** עולה 1183, 7 פעמים 13 ברבוע (שביחד עם "**יראת הוי'**" – 13 פעמים 7 ברבוע – של "אשה יראת הוי' היא תתהלל" עולה 1820, י"פ **יעקב**, **סוד** פעמים **הוי'**, מספר האזכרות של שם הוי' ב"ה בכל התורה כולה).

קכא ראה לדוגמה שיעור ב' אייר תשס"ו; סעודת משיח תשע"ז פ"ח; התוועדות השלמה לי"ט כסלו תשע"ח פ"א.

קכב בראשית טו, ה.

קכג שעה"כ דרושי הפסח יב.

עוד קו מנחה להתבוננות, שנוגע גם לפרצופי כוונות נוספים:

כשמדברים על חסד שבחסד — אברהם שבאברהם, אהבה שבאהבה — משמעות ההתכללות היא ממד פנימי בתוך ממד חיצוני. כלומר, אהבה שבאהבה היא אהבה רבה ("רב חסד") בתוך אהבת עולם (חסד), אהבת ה' של הנפש האלקית בתוך אהבת ה' מצד הנפש הבהמית (כשביחד מתקיים "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך"[קכד], "בשני יצריך"[קכה]) או אהבת ה' בתוך אהבת החבר (ובפרט אהבת אשת־חבר). במושגים שהתחדשו כאן, שעניינו של אברהם הוא "אל עולם", יש בהתכללות הזו המשמעות הפנימית של "אל עולם", "אלץ איז גאט, גאט איז אלץ", בתוך המשמעות הפשוטה של "אל עולם", א־ל נצחי וכו'. וכיוצא בזה אם מדובר על א־ל אחד — "חד ולא בחושבן"[קכו] בתוך ה"חד בחושבן" (אחד ש"אין כיוצא בו"[קכז] בתוך "אחד המנוי"[קכח]).

היום השני, גבורה שבחסד, יצחק שבאברהם היינו פנימיות של "בלתי להוי' לבדו", עולה תמימה של יצחק, בתוך "אל עולם" של אברהם, שעיקרו ה"שוב" בו מתגלה ש"אלץ איז גאט".

היום הרביעי, שרה שבאברהם, הוא הידיעה של אברהם בסתר לבו ששרה צודקת — בחיצוניות הוא אומר "לו ישמעאל יחיה לפניך", אבל בסתר לבו הוא יודע שה"עזר כנגדו"[קכט] מגלה לו את האמת האלקית שכנגדו־מולו, "שויתי הוי' לנגדי תמיד"[קל]. וכך, ביום החמישי, רבקה שבאברהם, אברהם יודע שהוא זקוק ליותר שכל טוב שמייצגת רבקה.

זהו כלל גדול ומחודש בגדר התכללות: בדרך כלל מסבירים שהפרט בתוך הכלל הוא הגילוי על רקע הכלל שיחסית בהעלם. כלומר, שאברהם שביצחק היינו גילוי של אברהם על רקע כללי של יצחק — מסתכלים על יצחק ורואים את אברהם (כפירוש חז"ל[קלא] ב"אלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"[קלב]). אבל כעת מפרשים הפוך, שהפרט בתוך הכלל הוא הפנימיות בתוך מה שגלוי (לדוגמה, בהתכללות היסודית של השמות **מה** ו־**בן** — ב־**מה** ד־**בן** שם **מה** הוא הפנימיות ואילו ב־**בן** ד־**מה** שם **בן** הוא הפנימיות) — היתד התקוע במקום נאמן[קלג], היסוד המתייחד עם המלכות[קלד] (בסוד "חותם בתוך חותם"[קלה]), ודוק היטב.

זהו כלל גדול ומחודש בגדר התכללות: בדרך כלל מסבירים שהפרט בתוך הכלל הוא הגילוי על רקע הכלל שיחסית בהעלם, אבל כעת מפרשים הפוך, שהפרט בתוך הכלל הוא הפנימיות בתוך מה שגלוי

בני האבות והאמהות

אם נעשה חשבון, יש 9 ימים של התכללות האבות בתוך האבות ו־16 ימים של התכללות האמהות בתוך האמהות — סך הכל 25 ימים (לפי הכלל בחשבון ש־3 ברבוע ועוד 4 ברבוע

קכד דברים ו, ה.
קכה ברכות פ"ט מ"ה.
קכו הקדמת תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").
קכז ע"פ במדבר רבה י, ה: "'ה' אחד' אין בעולם כיוצא בו". ראה סה"מ תרע"ח ד"ה "את ה' האמרת" עמ' תיב ואילך; ד"ה "מים רבים" תשי"ז.
קכח פרדס רמונים ש"ד פ"ה. ראה שער האמונה (אדה"א) פל"ג. ובכ"מ.
קכט בראשית ב, יח.
קל תהלים טז, ח.
קלא ב"מ פז, א (וברש"י עה"פ).
קלב בראשית כה, יט.
קלג עפ"י ישעיה כב, כג.
קלד מתאים לכך שבכוונה עיקרית נוספת שנלמדה בהתוועדות – שתתפרסם אי"ה בגליונות הקרובים – נתבאר שמושג ההתכללות שייך ליסוד, ודוק.
קלה ע"ז כט, ב. ראה קהלת יעקב ערך 'חותם בתוך חותם'.

כל בן ישראל צריך להרגיש הזדהות עם כל אחד משלשת האבות. כל בת ישראל צריכה להרגיש שיש בתוכה את כל ארבע האמהות. כאשר מתחתנים הבן והבת הם מגיעים לשלמות של התכללות האבות והאמהות

עולה 5 ברבוע) — ועוד 24 ימים של התכללות האבות עם האמהות (12 ימים של התכללות האמהות באבות ו־12 ימים של התכללות האבות באמהות).

המסר העיקרי כאן של הכוונה הזו הוא ההזדהות עם האבות והאמהות. כתוב ש"אין קורין אבות אלא לשלשה"[קלו], ובחסידות מוסבר[קלז] שהכוונה שהאבות מופיעים בכל אחד מישראל. לגבי השבטים, לכל אחד יש את השרש שלו, כמו שאמרנו עם קריאת קרבנות הנשיאים בתחלת ניסן — "אם אני עבדך משבט פלוני... אזי יאירו נא עלי כל הניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט". אבל לגבי האבות, גם אם לכל אחד יש נטיה לכיוון אחד (ימין שמאל או אמצע), כל יהודי כולל את כל שלשת האבות. כל בן ישראל צריך להרגיש הזדהות עם כל אחד משלשת האבות (דבר הבא לידי ביטוי באופן מיוחד בשעת צלותא, בפנייתנו ל"אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב"). באותו אופן, כל בת ישראל צריכה להרגיש שיש בתוכה את כל ארבע האמהות. כאשר מתחתנים הבן והבת הם מגיעים לשלמות של התכללות האבות והאמהות — נשמות האבות והאמהות לא נשארות חלילה "ענפין מתפרדין", אלא כולן מתחברות ומתכללות.

שוב, נאחל שנזכה בקרוב ממש ל"דידן נצח" בביאת משיח צדקנו!

קלו ברכות טז, ב.
קלז תו"א וארא נה, א.

שיעור

מאור עינים לפרשת מצורע

לשון הרע – זיוף וכפירה

קיצור מהלך השיעור

המאור עינים לפרשת מצורע עוסק ב**לשון הרע**, סבת הצרעת, ובדרך לתיקונה. התבוננות מעמיקה ב**תיקון הלשון**, הנוגע ליכולת האדם **להכיר את עצמו ואת זולתו באמת** וללא זיוף, והוא חלק עיקרי מהעבודה **"להביא לימות המשיח"**.

לשקף את הטוב של כל אחד

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן וגו'. ודרשו רז"ל (ערכין טו:) **מוציא רע, שבעון לשון הרע נגעים באין. אבל הענין, דכתיב (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים וגו'** ודרשו רז"ל **בשביל התורה ובשביל ישראל, נמצא ישראל הם דבר חשוב מאוד לפני הש"י, שבשבילם ברא כל העולמות וכל הברואים.** והש"י מקבל תענוג **מכל אחד מישראל, אפילו מרשע גדול, כפלח הרמון רקתך אפילו רקנים שבך מלאים מצות כרימון (ברכות נז.). וכשמדבר לשון הרע על אחד מישראל, אפילו כשאומר אמת, הוא מבטל תענוג הבורא יתי כביכול, ומביא בו מדת עצבות כביכול כאמור (בראשית ו, ו) ויתעצב אל לבו, ומהפך מענוג לנגע. לכן שכרו מדה כנגד מדה נגעים באים עליו.**

תענוגו של ה' יתברך בא מעם ישראל והוא שמח כשמשבחים יהודי. לעומת זאת, חשיפת הדברים השליליים של יהודי, אפילו רשע גדול, גורמת לה' עצבות והופכת את הענג שלו לנגע, ולכן גורמת נגעים גם אצל האדם.

על המשיח נאמר שהוא "נגוע"[א] **— ועד שהוא נקרא "חיוורא דבי רבי"**[ב] **— משום שהוא מכפר על עוונות הדור (והדורות כולם), כאשר מובן ממאמר חז"ל הנ"ל שהוא בעיקר צריך לכפר על עון לשון הרע. המשיח משקף את הטוב שבכל יהודי — עד שכל יהודי שרואה אותו יכול להזדהות עמו ועם המשיחיות שלו**[ג] **— ואת הענג של ה' מעם ישראל, וכאשר מדברים לשון הרע גורמים שיבואו נגעים גם על המשיח. דמות 'משיחית' כזו בתנ"ך היא אסתר המלכה**

נערך (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. שביעי של פסח תשפ"ו – כפ"ח.

א ישעיה נג, ד.

ב סנהדרין צח, ב. וראה באריכות ביאור הגמרא בסעודת משיח בחלק שיתפרסם אי"ה בשבועות הבעל"ט.

ג וראה חידושי אגדות למהר"ל שם ובתוספת ביאור בסעודת משיח.

— הלעומת־זה של **לשון הרע** (חושבנא דדין כחושבנא דדין) — ש"כל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו"[ד]. כמו המשיח, שלמרות ש"לא תאר לו ולא הדר", בכל זאת יש לו חן מיוחד ומושך, "ונראהו ולא מראה ונחמדהו"[ה], כך "אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה"[ו] והיא נושאת חן בעיני כל רואיה ומעוררת הזדהות מלאה (לא רק בישראל, אלא גם באומות העולם, כתכלית תפקידו של המשיח לפעול על כל האנושות[ז]). רק מי שנזהר שלא לדבר לשון הרע על אף אחד — ואפילו לא לחשוב את רעת רעהו[ח] — יכול למצוא חן בעיני כל ולגרום לכל אחד להזדהות עמו (בעוד שמחשבה רעה על רעהו ודבור לשון הרע גורמים מיד לפירוד לבבות ולחוסר יכולת להזדהות, כפשוט).

רק מי שנזהר שלא לדבר לשון הרע על אף אחד – ואפילו לא לחשוב את רעת רעהו – יכול למצוא חן בעיני כל ולגרום לכל אחד להזדהות עמו

הכפירה שבלשון הרע

ואמרו רז"ל (ערכין טו:) גדולה לשון הרע כנגד עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים. וצריך להבין מה ענין עבודה זרה ללשון הרע.

הקשר של לשון הרע לשפיכות דמים הוא ברור, שהרי "לשון תליתאי קטיל תליתאי, הורג למספרו [מי שמספרים עליו] ולמקבלו ולאומרו"[ט], וקל גם להבין את הקשר של חשיפת החלקים החלשים והשליליים של האדם לגילוי עריות (וכנודע שברית הלשון מכוונת כנגד ברית המעור), אך מהו הקשר הפנימי בין לשון הרע לעבודה זרה?

אבל הענין דכתיב (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו, שכל העולמות וכל הברואים נבראו בדבור, בכ"ב אותיות התורה, שהוא נקרא מלכות שמים. כי כשהמלך אינו מדבר אין יודעים לעשות רצונו, וכשמדבר נתגלה רצונו. והוא מלכות שמים, ומלכותו בכל משלה (תהלים קג, יט). ואיתא בספר יצירה (פ"ב) קבען בפה, שהש"י קבע הכ"ב אותיות עולם הדבור מלכות שמים מדת אדנות אדני שפתי תפתח (תהלים נא, יז), קבע בפה של אדם. והנה הש"י אינו מדבר לשון הרע על ישראל, כמו שהאב אינו מדבר על בנו. נמצא כשהאדם מדבר לשון הרע, מראה בעצמו שהוא מכחיש שדבורו הוא מלכות שמים מדת אדנ"י. ולכן הוא כעובד עבודה זרה.

מלכות שמים היא עולם הדבור. רצון המלך וחפצו מתגלים בדבורו דווקא, ועל ידי דבורו המלך שולט ומנהיג את עמו — "באשר דבר מלך שלטון"[יא]. כאשר אדם משתמש בדבורו לרעה ומעציב בו את המלך הוא בעצם כופר

ד מגלה ז, א; יג, א.

ה ישעיה נג, ב.

ו מגילה יג, א. "**אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה**" עולה 3003, משולש 77 (**עז־מזל**), "**בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ**. **והארץ**", כמבואר סוד זה – "ארעא אתבטלת" – בתחלת ספרא דצניעותא. **אסתר** ועוד **חוט של חסד** (העולה **יהודית**, הגבורה של חנוכה, ובסוד 'איהו – מרדכי – יהודי ואיהי – אסתר – יהודית') עולה 1086, **שרה רבקה רחל לאה** – אסתר כוללת את כל ארבע האמהות.

ז ראה בסוף הלכות מלכים לרמב"ם.

ח ראה תניא אגה"ק כב עפ"י זכריה ח, יז.

ט ערכין טו, ב (סוגיות לשון הרע שהיא המקור לדברים כאן). המשך המאמר הוא "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב 'מות וחיים ביד לשון'". וידוע הרמז: "**יד לשון**" עולה **ת** (400, שלמות של כפ"כ) – "**ת תחיה ת תמות**". ועוד ידוע שלכל אות (מ־**א** עד **ת**) יש אות מילוי עיקרית. לתבה הראשונה בתורה, הכוללת את כל התורה כולה, "**בראשית**", אותיות המילוי העיקריות הן: **בי רש אל שן יד תו**, אותיות "**יד לשון**"! **בי רש אל שן יד תו** עולה 1313, **תחית המתים**! עוד ידוע ש"**בראשית**" עולה **שלשה דברים יחד** (חיי העולם הבא לרא"א), שבקדושה היינו "אוריין תליתאי" (שבת פח, א; והיינו **תורה נביאים כתובים** העולה "**בראשית ברא אלהים**", כנודע) ובלעומת זה היינו "לשון תליתאי" (וכן רומז ל"כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות כו'"). ועוד, **בראשית** ע"ה עולה **מות חיים יד לשון**, ודוק.

י ספר יצירה פ"א מ"ג.

יא קהלת ח, ד. בבטוי "**באשר דבר מלך שלטון**" ראשי התבות עולים **רצון**, סופי התבות עולים **עת** – וביחד **עת רצון** – ואמצעי התבות עולים **חשמל**, סוד "עת לחשות ועת לדבר" (שם ג, ז).

במלכות ה'.

בספר החינוך כתוב שמשרשי מצות נגעים הוא "לקבוע בנפשותינו כי השגחת השם ברוך הוא פרטית על כל אחד ואחד מבני אדם וכי עיניו פקוחות על כל דרכיהם"[יב] (וזהו המקום העיקרי בו הוא מזכיר את היסוד של השגחה פרטית). מכאן נלמד שבפרטות הכפירה והעבודה הזרה בלשון הרע הן ביחס להשגחה הפרטית דווקא. בפשט, דברי החינוך מתייחסים להכרה בשכר ועונש, "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"[יג]. אכן, ידוע פירוש הבעל שם טוב[יד] ש"לך א־דני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" בכך שה' משלם שכר טוב כאילו האדם עשה את המעשה הטוב, למרות שאינו אלא מסייע שאין בו ממש. כיוצא בכך, נראה שבדברים שליליים נפרש הפוך, שה' מכיר שהמעשה הרע הוא רק "כמעשהו" של האדם, ובאמת האדם לא חטא אלא הסטרא־אחרא וכו', ובעצם הכל הוא בהשגחה פרטית של "נורא עלילה על בני אדם"[טו]. ממילא, סיפור לשון הרע — המייחס רע לאדם — הוא כפירה בהנהגת ה' את העולם בהשגחה פרטית וייחוס משמעות עצמאית ונפרדת מה' לרע ולסיבותיו, דהיינו הפיכתו לעבודה זרה.

סיפור לשון הרע – המייחס רע לאדם – הוא כפירה בהנהגת ה' את העולם בהשגחה פרטית וייחוס משמעות עצמאית ונפרדת מה' לרע ולסיבותיו, דהיינו הפיכתו לעבודה זרה

תיקון הדבור בתורה לשמה

וזהו מאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יב, ה) **אשר אמרו ללשוננו נגביר, ר"ל שאומרים הרשעים נגביר לשוננו לדבר, כי שפתינו אתנו מי אדון לנו, ר"ל שהם מכחישים שהאדנות הוא בפיהם. אבל צריך להאמין שדבורו הוא מלכות שמים.** וזהו מאמרם ז"ל (מו"ק טז:) **ומי מושל בי צדיק, ר"ל שהצדיק מושל עמי, עם הדבור שלי שהוא מלכות שמים המושלת בכל העולמות וכל הברואים.**

והאיך באים לאמונה זו, היינו על ידי עסק התורה. דהיינו כשמדבר בדברי תורה ומקשר דבורו באותיות התורה, הוא מביא בו מלכות שמים.

לעומת הדיבור השלילי, השימוש הנכון בדבור — לטובתם של ישראל — מגלה את מלכות שמים בפה האדם, כאשר הדרך הטובה ביותר לכך היא על ידי קביעת אותיות התורה בפה. על ידי קביעת אותיות התורה בפה זוכים להפוך ל"מאן מלכי רבנן"[טז], המושלים במציאות על ידי דבורם — "מושל בי" שהוא "מושל עמי" (כדרכו של בעל המאור עינים לדרוש 'ב...' כ'עם'[יז]) שהוא־הוא הדבור של ה' הבורא ומנהיג את העולמות.

והנה איתא בערכין (טו:) פלוגתא, חד אמר סיפר אין לו תקנה וחד אמר יעסוק בתורה שנאמר מרפא לשון עץ חיים. והנה בודאי לא פליגי, שזה כלל בכל התורה אלו ואלו דברי אלהים חיים (עירובין יג:). והנה גם כאן, לפי כשעוסק בתורה שלא לשמה בודאי אין לו תקנה, אבל כשעוסק לשמה ומקשר דבורו באותיות התורה הוא מביא בו מלכות שמים, וזהו מרפא לשון עץ חיים.

וזהו זאת תהיה תורת המצורע, ר"ל התורה ולימוד של מוציא רע ביום טהרתו, יהיה כדי להעלות ולקשר את דבורו שהוא מלכות שמים הנקרא זאת, לקשר אל התורה. ואז והובא אל הכהן, רוצה לומר אל הש"י הנקרא כהן.

הזהירות מסילוף

הפסוק שמביאה הגמרא על תקנת המספר

יב ספר החינוך מצוה קסט.
יג תהלים סב, יג.
יד כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קצגב.
טו תהלים סו, ה.
טז ע"פ גיטין סב, א.
יז ראה גם מדור מאור עינים גליון פסח השתא.

מי שרוצה לדעת באמת 'מה הסיפור שלך?' חייב לשמור את דעתו מכל זיוף

לשון הרע, "מַרְפֵּא לָשׁוֹן עֵץ חַיִּים", מסיים "וְסֶלֶף בָּהּ שֶׁבֶר בְּרוּחַ"[יח]. מי שדורש שיש תקנה למספר לשון יפרש ש"מרפא לשון עץ חיים" מרפא גם את "סלף בה שבר ברוח" והחולק יאמר שעל אף ש"מרפא לשון עץ חיים" הרי אם יש "סלף בה" הוא גורם ל"שבר ברוח" גם ביחס לדברי תורה (וכפי שהסביר המאור עינים, אם מדובר בתורה לשמה היא גוברת על ה"סלף בה" ואם בתורה שלא לשמה אזי ה"סלף בה" פוגע גם בתורה עצמה).

פגם הלשון הוא "סלף בה" – סילוף וזיוף בדבור (כאשר **סלף**, על פי דרך חז"ל שמזהים **ס** עם **שׂ** שמאלית, רומז לאברי הדבור – **שׂפתים־לשון־פה**). לשון הרע, אפילו אם תוכנה אמתי (וכל שכן כאשר מדובר בהוצאת שם רע שקרית), היא סילוף וזיוף. דבור מתוקן מלווה בניגון ונעימה של אהבת ישראל – על דרך הנהגת אדמו"ר הזקן, שכל דבורו היה בניגון[יט] – וכאשר האדם מדבר רע הוא מזייף את הנגון (נגון רע־חיצוני־מזויף הוא לשון גנאי – "תליתאי", למי ששר ושומע ושרים עליו... – **ונגון טוב־פנימי הופך את הנגע לענג**). מכאן מובנת הזהירות החסידות לדייק מאד בניגונים חסידיים אמתיים ופנימיים (וק"ו להתרחק מניגונים חיצוניים ושליליים, 'ניגונים מהרדיו', שגם כשמדייקים בתוויהם הרי כולם אומרים חיצוניות וזיוף)[כ].

בלשון חז"ל הביטוי לגבי לשון הרע הוא "סיפר" (ולא אמר וכו') – **ספר** מתחלף ב־**סלף** בחילוף **ל־ר** (**לשון־רע**) באותיות **למנד**. הספור שייך לדעת (בהקבלת חכמה־בינה־דעת לסופר־ספר־ספור[כא]) – מי שרוצה לדעת באמת 'מה הסיפור שלך?'[כב] חייב לשמור את דעתו (המתבטאת בלשונו, שהרי "דעת גניז בפומא"[כג], ובסוף הפה הלשון כוללת את כל הקו האמצעי, דעת־תפארת־יסוד, כנודע[כד]) מכל זיוף (ומכלל הן אתה שומע לאו: מי שדעתו נתונה לסיפורים על אחרים, באופן של "סלף בה", ודאי יזייף גם בנוגע לעצמו ולא יצליח לזהות את סיפורו שלו)[כה].

ורמז לסיום: בפסוק "**מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח**" יש **זך** אותיות והוא עולה 1836 – **זך** פעמים (ממוצע כל אות) **חיים** (מלה עיקרית בפסוק, השייכת גם ל"[מות ו**חיים** [ביד לשון]"[כו])! וכן עולה ד"פ "**חיוורא דבי רבי**", המשיח שמכפר על לשון הרע ומתקן בשלמות את הדבור (**משיח** אותיות **מֵשִׁיחַ**[כז]).

יח משלי טו, ד.

יט לוח "היום יום" ח' אדר־א' וכ"ג אלול.

כ המשפיע החסידי הדגול ר' שלמה־חיים קסלמן ע"ה אמר שלפי האופן בו בחור שר ניגון אפשר לזהות אם הוא 'פנימי' או 'חיצון' (ראה המשפיע פרק תשיעי, עמ' 495), ולכן כאשר הוא אמר לבחור שהוא 'מזייף' זו היתה הערה נוקבת שראוי היה לקחת אותה לעומק הלב.

כא לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א לס"י שם; לקו"ת שה"ש מו, ג; אוה"ת עקב עמ' תקפ"ו.

כב ראה שיעור מוצאי ד' שבט תשפ"ה (נדפס בגליון בשלח תשפ"ה).

כג זהר ח"ב קכג, א. שער מאמרי רשב"י ג, ג, ודף מה; מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ג ד"ה "והנה".

כד נה"ש מה, ג.

כה הזהירות מלשון הרע צריכה לכלול גם זהירות האדם מלספר לשון הרע על עצמו, מלהחליט בדבור את חסרונותיו (ראה גם אג"ק ח"ו אגרת א'תרכא – ובכ"מ – בשם אדמו"ר הריי"צ, שאסור לדבר לשון הרע על עצמו, וכך נקטו גם הגר"מ פיינשטיין במסורת משה עמ' תצט והבן איש חי בשו"ת תורה לשמה סימן תט). כך, בנוגע לדין של "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו" (נגעים פ"ב מ"ה) חקרו האחרונים האם האיסור הוא לעיין בנגעי עצמו (כחכם הבקי בנגעים) או להחליט את הנגע בדבור (ככהן שרק הוא יכול להחליט בדבור, וכאשר הכהן הוא עם הארץ עליו להחליט בדבורו על פי דברי חכם שנלווה אליו), והעולה הוא שהאיסור הוא דווקא בהחלטת הדבור של הכהן (ראה מנחת חינוך מצוה קעב אות יב). ובפנימיות הדבר מלמד שהאדם יכול לעיין בדעתו בחסרונותיו ולהכיר בהם כדי לתקנם, אך אל לו 'לפסוק' על עצמו בדבור דברים שליליים – "אין אדם משים עצמו רשע" (יבמות כה, ב ובכ"ד). אכן, אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל, וכך היו צדיקים גדולים – דוגמת רבי אהרן מקרלין, שאמר על עצמו שהוא הרשע הגדול מכולם (כלשונו בצוואתו: "חוטא שבחוטאים פושע שבפושעים כמוני אשר לפי האמת אין אני יודע אם יש גרוע ממני...") – שנהגו לבטש את עצמם, ואכמ"ל.

כו משלי יח, כא. וראה באורך לעיל הערה ט.

כז ראה תיקון המדינה עמ' קמה.

שיעור

לחיות באוירו של משיח

אוירא דארץ ישראל

קיצור מהלך השיעור

לכבוד יום הולדתו של הרבי המהר"ש ב"ב' אייר – ובשייכות עם הילולת בעל פרי הארץ, מרא דארעא ישראל, שעמד בראש העליה הגדולה הראשונה בעת החדשה – מתפרסמת רשימה יפהפיה על אודות מעלת **אוירא דארץ ישראל בעבודת האדם** ועל המעלה והדחף לזכות לאויר הזה **דווקא בארץ ישראל כפשוטה**.

אויר א"י ואויר חו"ל

בשם הרבי המהר"ש:

"אמת ד'אוירא דא"י מחכים'[א], אבל גם זה ברור שאוירא דחו"ל מטפיש"[ב].

איתא בספר עשרה מאמרות[ג], ומובא בתניא[ד], שכשם שאויר גן עדן מתפשט סביב כל אדם (ונרשמים באויר זה כל מחשבותיו ודבוריו הטובים בתורה ועבודת ה') כך גם אויר גיהנם כו'. אויר גן עדן ואויר גיהנם היינו אוירא דארץ ישראל ואוירא דחוץ לארץ, אויר טהור ואויר טמא.

"כל הנשמה תהלל יה"

מי שזוכה לנשום את אוירא דארץ ישראל הטהור אינו מסיח לרגע את דעתו מיוצרו יתברך, ובכך מקיים את הפסוק (סיום ספר תהלים) "כל הנשמה תהלל יה הללויה"[ה] — "אמר רבי מאיר [המאיר עיני חכמים בהלכה], בחינת מוחין דאבא, אוירא דארץ ישראל[ו] על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את יוצרו"[ז].

מאמרו של רבי מאיר בא בהמשך וכביאור לדברי המדרש "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך"[ח] — "בכל נפש ונפש שברא בך"[ט]. במקום אחר דרשו חז"ל "'ובכל נפשך' אפילו

רשימת הרב. י"ג תשרי תשפ"ו.

א בבא בתרא קנח, ב.

ב ראה ספר התולדות הרבי מהר"ש הוספה ב עמ' 67. מבשר טוב ח"ג אוצר עובדות אות ח. ובכ"מ.

ג מאמר חקור דין ח"ב פי"ב.

ד אגה"ק כז.

ה תהלים קנ, ו.

ו עירובין יג, ב.

ז ב"ב קנח, ב.

ח בראשית רבה יד, ט.

ט דברים ו, ה.

י דברים רבה ב, לז.

לחיות באוירא דא"י היינו לחיות ב"אוירו של משיח" שמעל ל"אורו של משיח"

נוטל את נפשך"[יא]. כך צריכה להיות החויה של כל נשימה — הנפש תשוב אל האלהים[יב] וה' מחזירה בחסד וברחמים (כמו בעת השינה־השכיבה והקימה, וכמו בשעת מתן תורה — "'רבה אמונתך' לתחית המתים"[יג]), סוד "עלה אלהים בתרועה [עליה מצד שם אלקים, מדת הדין, ואחריה המשכה של שם] הוי' [שם הרחמים] בקול שופר"[יד], וד"ל.

השם הקדוש י־ה ("כל הנשמה תהלל יה הללו־יה") הוא שם החכמה (כללות או"א עילאין — **י־ה**) כמבואר באר"י[טו], והיינו מה שאוירא דא"י מחכים. והוא גם השם של "שכינה ביניהם"[טז] (**י** של איש ו־**ה** של אשה), יחוד קודשא בריך ושכינתיה, כאשר "הוי' בחכמה יסד ארץ"[יז] ("אבא יסד ברתא"[יח]) — "ארץ אשר הוי' אלהיך דורש אותה [בלב, על דרך 'בכל לבי דרשתיך'[יט]] תמיד עיני הוי' אלהיך בה [מוחין דאבא, עיני ה'] וגו'"[כ].

אוירו של משיח

לחיות באוירא דא"י היינו לחיות ב"אוירו של משיח" שמעל[כא] ל"אורו של משיח"[כב]. אור היינו ראשית הגילוי דחכמה (על דרך "אורייתא ['תורה אור'[כג]] מחכמה נפקת"[כד], "נובלות חכמה שלמעלה תורה"[כה]) אבל **אויר**, **אור י**, היינו חכמה סתימאה, מקור החכמה שבכתר עליון, "כח המשכיל" בלשון החסידות[כו].

כח המשכיל משכיל (מפעיל) את השכל, והיינו לשון "[אוירא דא"י] מחכים" (האותיות השונות של "**משכיל**" "**מחכים**" הן אותיות **חשמל**, "חש" בחכמה סתימאה ו"מל" בחכמה הגלויה, היינו מה שרבי מאיר "מאיר עיני חכמים", כנ"ל, כאשר מה שלא עמדו חבריו על סוף דעתו היינו בחינת ה"חש" שבו, וד"ל).

והוא סוד "כל רב מבבל [חו"ל] וכל רבי מארץ ישראל"[כז], כאשר תוספת ה־**י** של רבי היא סוד "נביעת האין־סוף", כמו שמבאר מורנו הבעל שם טוב[כח].

אויר מחכים או מטפיש בכל מקום

על אוירו של משיח, כמו על ה' עצמו, נאמר "לית אתר פנוי מיניה"[כט], הוא נמצא בכל מקום (ומתפשט סביב כל אדם, כנ"ל). בכל מקום אפשר להיות בארץ ישראל או בחו"ל, באויר גן עדן או באויר גיהנם, באויר המגדל חכמים — אויר המוליד ומטפח מחשבות טהורות וקדושות — או באויר המגדל טפשים כו'.

התפשטות האויר הטהור של ארץ ישראל פועלת באדם התפשטות הגשמיות ב"רצוא"[ל] מלמטה למעלה ("למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה"[לא]) ו"'שוב' לאחד"[לב] (וראה תניא פרק נ). **התפשטות** האויר הטמא של חו"ל הופכת באדם ל**התטפשות** (דהיינו 'גראבקייט', גסות).

יא ברכות סא, ב.
יב ע"פ קהלת יב, ז.
יג איכה רבה ג, ח.
יד תהלים מז, ו. וראה ויקרא רבה כט, ג.
טו זהר ח"ג יא, א, וכמבואר במפרשים על ספר יצירה פ"א מ"א.
טז סוטה יז, א.
יז משלי ג, יט.
יח זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).
יט תהלים קיט, י.
כ דברים יא, יב.
כא שיחת ש"פ תולדות תשנ"ב.
כב בראשית רבה פה, א. ובכ"מ.
כג משלי ו, כג.
כד זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
כה בראשית רבה מד, יז.
כו סידור עם דא"ח ד"ה "ברוך שאמר" (לט, ג־ד). ובכ"מ.
כז תקו"ז חדש צח, א; ראה שם הגדולים סדר תנאים ואמוראים; כש"ט (קה"ת) אות קמ.
כח כש"ט (קה"ת) אות קמ.
כט תקו"ז תקון נז (צא, ב).
ל יחזקאל א, יד.
לא בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.
לב ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ח ואחת הגרסאות בהקדמת תקו"ז ז, א.

חיי אויר מחכים הם חיים של 'אין' ("והחכמה מאין תמצא"[לג]), בכל נשימה ונשימה לנשום־להפנים־לחיות את האין האלקי המהוה את היש בכל רגע תמיד, תחושת בטול היש לאין (התפשטות הגשמיות, כנ"ל).

לעומת זאת, חיי אויר מטפיש הם חיים של הרגשת היש של המציאות בכלל ושלי בפרט (דהיינו התטפשות כנ"ל).

אויר ארץ ישראל כפשוטה

אדמו"ר הצמח־צדק, "מאך דא ארץ ישראל"[לד] ('עשה כאן ארץ ישראל') — "לית אתר פנוי" מאוירא דארץ ישראל, כנ"ל, וממילא על ידי עבודה (ביגיעה) אפשר לעשות כאן, גם בחו"ל, ארץ ישראל (כמו שתלמיד חכם אמתי יכול להמשיך את קדושת השבת בששת ימי המעשה, וכך 'לחיות' שבת כל ימי השבוע[לה]). ועם כל זאת לא הסתפק הרבי המהר"ש בפתגם זה של אביו אלא שאף מקרב לב ונפש חפצה לעלות לארץ ישראל כפשוטו (לעלות "מחיל אל חיל [מחו"ל אל חו"ל, היינו שכל עליה לא"י הופכת להיות בחינת חו"ל ביחס לעליה הבאה, על דרך תשובת רבינו סעדיה גאון, כשבכל יום יש לעשות תשובה על עבודת ה' ביום הקודם, שכחטא תחשב לפי העליה של היום[לו]) יראה אל אלהים בציון"[לז]) ושם לנשום את אוירא דא"י דמחכים.

פעם התבטא[לח] הרבי המהר"ש שרצונו לעלות לארץ ישראל יחד עם מאה אלף יהודים.

ועל אנשי ביל"ו ("בית יעקב לכו ונלכה"[לט]) אמר שאם היו מוסיפים את סיום הפסוק, "באור הוי'" (הגם שהיו רחוקים מלהיות עובדי ה', רק שלא יהיו מכחישי ה' ח"ו), היה מצטרף אליהם.

ועוד, ידועה[מ] ה'מחלוקת' שלו עם אביו הצמח־צדק, לאחר שעברה שנת תר"ח, שנת קץ, ומשיח עוד לא בא, שאל הבן את האב על כך, והאב ענה שאכן באותה שנה נדפסה הספר לקוטי תורה, שבו גילוי אור ה', אורו של משיח. והשיב הבן, "אבא, אנו רוצים משיח למטה מעשרה טפחים", אנו רוצים לנשום את אוירו של משיח, באותו מקום שהוא נמצא למטה, נשמה בגוף, בא"י כפשוטו, שדוקא שם נזכה, על ידי תורתו של משיח, להחכים באמת (להתעצם עם החכמה האלקית, כטבע יהודי[מא], ללא 'עבודה' ביגיעה מרובה — שאינה שוה לכל נפש — הנצרכת בחו"ל, שהיא עבודה קשה, עבודת פרך, של גלות), להגיע לאין האמתי, כנ"ל, שהוא ענין תחית המתים (שעל כולם 'להתגלגל' לא"י על מנת לקום לתחיה, כנודע[מב]).

ועוד ידוע שהרבי המהר"ש מכונה (במיוחד אצל הרבי) על פי פתגמו הידוע "לכתחילה אריבער" — "העולם אומרים [כפי שמופיע בכתבי אביו כדרך אמיתית בעבודת ה'[מג]!] אם אי אפשר לעבור מלמטה אזי בלית ברירה צריך לדלג מלמעלה, אבל אני אומר לכתחילה אריבער"[מד], לכתחילה יש לדלג מלמעלה, לא להתחשב כלל במניעות ועיכובים של אויר חו"ל המטפיש, מטמא ומטמטם את המח והלב, אלא להשתחרר לגמרי מ'הנחות העולם' המגבילות ולדלג ישירות לגאולה מלמעלה.

לג איוב כח, יב.

לד ראה אג"ק מוהריי"צ ח"א אגרת עדר, ומובא בכמה מכתבי הרבי מליובאוויטש. והוא מענה לחסיד שרצה לעלות לארץ, והצמח־צדק אמר שישאר במקומו ויעשה שם ארץ ישראל.

לה וראה זהר ח"ג כט, א שתלמיד חכם נקרא שבת.

לו מופיע בכ"מ, החל מסדורו של שבת ח"ב דרוש ג פ"ג מאמר ה. ראה אריכות דברים והשוואת נוסחאות בספר אלפא ביתא קדמיתא ערך 'תשובה' עמ' 400.

לז תהלים פד, ח.

לח ספר התולדות מהר"ש עמ' 78.

לט ישעיה ב, ה.

מ שיחת ש"פ פינחס מבה"ח מנ"א השי"ת ס"א.

מא חנה אריאל לך לך עמ' סז (מהדורת תשע"ט), וש"נ ובכ"מ.

מב כתובות קיא, א. ראה גם רש"י על בראשית מז, כט.

מג אור תורה נ"ך עה"פ "ועמך כֻּלם צדיקים" (נ"ך, ח"א, עמ' רפח). וראה באריכות בעתה אחישנה פ"ב.

מד ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א עמ' תריז; לקו"ש ח"א עמ' 124. ועוד.

האדם והבריות

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר עַיִן הָרָע וְיֵצֶר הָרָע וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.

פירוש רבינו עובדיה ברטנורא

עין הרע. כמו עין רעה. שאינו מסתפק במה שיש לו ומחזר אחר דברים אחרים. ויש מפרשים עין הרע, שמכניס עין הרע בממון חבירו או בבניו ומזיק לו:

ושנאת הבריות. שנאת חנם. ורמב"ם פירש, שמואס חברת הבריות ואוהב לישב יחידי. ואני שמעתי, אדם קשה שמביא עליו שנאת הבריות וגורם שהכל שונאים אותו:

חש־מל־מל דלעו"ז בשנאת הבריות

הרע"ב מביא שלשה פירושים ל"שנאת הבריות":

א. "שנאת חנם", ללא כל סבה, 'שנאה בטהרתה'. בית המקדש השני נחרב בחטא שנאת חנם[א], וּבנה שוב בית נצחי לעולם ועד בזכות אהבת חנם[ב], 'אהבה בטהרתה', ד"מרובה מדה טובה"[ג].

ב. "רמב"ם פירש שמואס חברת הבריות ואוהב לישב יחידי", היינו שפורש מן הצבור ולא משתתף בצרתם ובתפלתם. הוא יוצא מן הכלל לגריעותא, אין לו חפץ בכלל, בצבור (ד"לא מת"[ד]) אלא בפרט של עצמו. יש גם בדידות חיובית, אך בדידות הבאה מתוך מאיסה בחברת הבריות היא רעה מאד.

ג. "שמעתי, אדם קשה שמביא עליו שנאת הבריות וגורם שהכל שונאים אותו" — היינו "וכל מי שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו"[ה].

שלשת הפירושים הנ"ל הם כנגד חש־מל־מל[ו] של הלעומת־זה:

שנאת חנם, ללא סבה, שנאה 'סתם', היינו חש; מי ששונא את כולם ועל כן נבדל מהם ויושב בדד (כאיש מצורע[ז]) היינו ה"מל" הראשון, הבדלה; ומי שגורם שכולם שונאים אותו היינו ההפך מהמתקה, ה"מל" השני.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הֱוֵי זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קְבָעַ אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ.

"ואל תהי רשע" בהכנעה־הבדלה־המתקה

רע"ב מביא שלשה פירושים ל"ואל תהי רשע בפני עצמך":

א. "אל תעשה דבר שהיום ולמחר תרשיע

א מסכת כלה פ"ח; יומא ט, ב; ירושלמי יומא פ"א ה"א.

ב נחמד מזהב (לרבי יחזקאל מקוזמיר זצוק"ל) לקוטים לט, א; אורות הקדש ח"ג עמ' שכג־שכד. וכך מבואר במקומות רבים בשיחות הרבי מליובאוויטש.

ג ע"פ אבות דר"נ פרק ל.

ד ראה הוריות ו, א; תמורה טו, ב; ספרא, דבורא דחטאות פרשתא ו.

ה אבות פ"ג מ"י.

ו כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות כח.

ז ויקרא יג, מד.

אתה את עצמך בו".

ב. "והרמב"ם פירש, אל תהי רשע בעיניך כלומר לא תחזיק עצמך כרשע, שמתוך כך אתה יוצא לתרבות רעה לגמרי".

ג. "ואני שמעתי, אל תהי רשע בדבר זה שתפרוש מן הצבור ותעמוד בפני עצמך".

שלשת הפירושים הם כנגד הכנעה־הבדלה־המתקה[ח], אך לא לפי הסדר הנ"ל:

פירוש הרמב"ם "לא תחזיק עצמך כרשע כו'" היינו שפלות והכנעה של שקה, שפלות של עצבות ויאוש, שמתיאש מהכל וכך יוצא לתרבות רעה ר"ל.

הפירוש הראשון הוא כנגד הבדלה — שים לב והזהר שלא לעשות דבר שעתיד להתנקם בך, לעשות אותך רשע ולהבדיל אותך מן החברה.

הפירוש האחרון (שהוא בעצם 'וואר'), "אל תהי רשע" בעצם היותך "בפני עצמך", לפרוש מן הציבור ברצון (ראה לעיל משנה יא בענין מיאוס בחברה), היינו שלילת ה"יחד" ("יַחַד שִׁבְטֵי יְשָׂרָאֵל"[ט], שלילת ההמתקה של "הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד"[י].

ח כש"ט אות כח.
ט דברים לג, ה.
י תהלים קלג, א.

עלית הדורות מהרמב"ם לאדה"ז

המאמר של "רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא", "אל תהי רשע בפני עצמך", מובא בתחלת ספר התניא, וכותב שם אדמו"ר הזקן: "וגם אם יהיה בעיניו כרשע ירע לבבו ויהיה עצב ולא יוכל לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב, ואם לא ירע לבבו כלל מזה יכול לבוא לידי קלות ח"ו".

לכאורה דברי אדמו"ר הזקן דומים לפירוש הרמב"ם הנ"ל (פירוש ההכנעה, מתאים לספר של בינונים, וד"ל), אך למעשה הם שונים מאד: הרמב"ם אומר שמתוך שהוא מחזיק את עצמו רשע יתיאש מעצמו ומהקשר שלו לה' ולתורה ויצא לתרבות רעה ח"ו. לעומתו אדמו"ר הזקן כותב רק שירע לבבו ויהיה עצוב (לא מיואש) ולא יוכל לעבוד את ה' בשמחה, או שאם לא ירע לבבו (אפשרות שלא עולה על דעת הרמב"ם) יכול לבוא לידי קלות ראש ח"ו (אך לא עד כדי יציאה לתרבות רעה לגמרי).

נמצא שבירידת הדורות (מהר סיני), שבה גם עלית הדורות (לימות המשיח)[יא], מדת הדין הקשה פוחתת והולכת ומדת הרחמים גוברת, וד"ל.

יא ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 105. ובכ"מ. וראה פרי צדיק ואתחנן אות כא וכי תבוא אות טז בשם הרבי ר' שמחה בונים מפרשיסחא.

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מויטבסק | החסידות, הגמרא והעינים

רבי מנחם מענדל מויטבסק נולד בשנת ת"צ לערך, לאביו רבי משה שהיה מתלמידי הבעש"ט. בגיל צעיר ביותר כבר היה לתלמידו של המגיד ממעזריטש, שטיפחו לתורה ולעבודת ה' ואף נסע עמו אל הבעל שם טוב הקדוש. לאחר הסתלקותו של המגיד חזר לויטבסק והשתקע בהורודוק הסמוכה. ריכז סביבו אלפי חסידים שבתוכם מן הגדולים שבתלמידי המגיד. בחודש אדר תקל"ז עלה רמ"מ לארץ ישראל בראש קבוצת חסידים בת שלוש מאות איש. הם הגיעו לארץ בה' אלול תקל"ז, בתחילה התיישבו בפקיעין ולאחר מכן עברו לצפת. בשל רדיפות ערבים ותורכים בעיר, וכן מאחר שנדחו מהקהילה הקיימת, עברו לעיר טבריה. ביום שני, ר"ח אייר תקמ"ח צווה לאלו שעמדו לידו לצאת מהחדר "כי הנה ה' נצב עלי", וכעבור שעה נסתלק בהשאירו את בנו יחידו רבי משה. נקבר בבית העלמין הישן בטבריה בחלקת תלמידי הבעש"ט.

לרבי מנחם מענדל מויטבסק היה תלמיד, בשם ר' משה. פעם אחת, שמע ר' משה את הרבי בוכה. כשהתקרב — כנראה שהיה מן המקורבים אליו — שאל אותו: רבי, מדוע אתה בוכה?

ענה לו הרבי: אני בוכה משום שאני רואה ברוח הקודש, שמכל העבודה של צדיקי הדור הזה — מכל הדבקות, מכל חוויית השבת, מכל מה שאנו עובדים עליו ומדברים עליו, מכל זה **לא יישאר אלא דבר אחד בלבד: "אַ טרונק ברונפֶן" — לגימה של משקה...**

כששמע זאת ר' משה, אמר שיש בידו עצה כיצד **לא תשתכח תורת החסידות. שאל אותו הרבי: ומה** העצה? אמר לו ר' משה: שהרבי והקאליסקער — חברו של רבי מנחם מענדל, רבי אברהם מקאליסק — יקבעו ביניהם שיעור בגמרא. אם אתם, שני גדולי הדור, תשבו יחד ותלמדו בחברותא דף גמרא בנגלה — זו העצה שתורת החסידות לא תשתכח.

העצה מצאה חן בעיני הוויטבסקער, שאף הרשה לרבי משה להיות נוכח בשעת הלימוד. אך בתנאי אחד — שישב ויביט כל העת למטה, אל הארץ, וחס ושלום שלא ירים את עיניו להביט בשני הצדיקים.

כך התחיל אותו שיעור. הצדיקים ישבו ולמדו יחד, פעם אחר פעם. אולם לאחר זמן לא יכול היה אותו חסיד להתאפק. בין בכוונה ובין שלא בכוונה — הרים לפתע את ראשו והביט בפני רבי מענדלי מויטבסק. באותו רגע הסתנוור מרוב האור, ואיבד את ראייתו. החל החסיד לבכות לפני הרבי: זו תורה וזו שכרה? האם זהו העונש על שהרמתי את ראשי והבטתי בך לרגע?

אמר לו רבי מענדלי: את ראייתך אחזיר לך כעת, אך מעתה לא תבוא לכאן עוד. ומאחר שעשית דבר שלא כשורה — דע לך שחמש שנים לפני שתסתלק מן העולם תחזור ותתעוור. ואכן, באותה שעה חזרה אליו ראייתו.

עברו השנים. רבי מענדלי כבר נסתלק מן העולם. יום אחד, לפתע — איבד אותו ר' משה שוב את ראייתו. מיד הבין מה הדבר מרמז: לפי דברי הרבי, נותרו לו כעת חמש שנים לחיות בלבד. אולם עדיין היה אדם צעיר, והדבר ציער אותו מאד. לא רק עצם העיוורון, אלא גם המחשבה שעליו למות בתוך שנים מעטות.

נערך ע"י יהודה הס.

ישב וכתב פדיון נפש לרבי מרדכי מלעכוויטש, שהיה אז בחוץ לארץ ורבי אברהם מקאליסק מינה אותו לממשיכו. במכתב סיפר לו באריכות את כל המעשה שאירע עם רבי מענדלי, וביקש רחמים על עצמו: הוא עדיין צעיר, ולפי הסימן שנתן לו הרבי — נותרו לו רק חמש שנים לחיות.

לאחר זמן קיבל תשובה מרבי מרדכי. במכתבו כתב לו: את העיוורון איני יכול לקחת ממך — הוא יישאר. אך בוודאי אין הכרח לפרש את דברי רבי מענדלי כך שתוכל לחיות רק חמש שנים. יתכן לומר שהתכוון, כי תתעוור לכל הפחות חמש שנים לפני בוא יומך. לכן אני מברך אותך שתחיה עוד שנים רבות — גם אם תהיה עיוור. וכך אכן היה.

רבי משה, החסיד המסור, זכה לשמוע מרבו דבר אמיתי מאוד — ומזעזע מאוד: אם לא נטכס עצה, דבר מעומק החסידות לא ישאר. אבל למה זה כך? מהי הסכנה הנשקפת לחסידות?

בשביל לענות על השאלה הזו יש להעמיק באישיותו של רבי מנחם מענדל מויטבסק, שהיה חותם על מכתביו "השפל באמת". רבי מנחם מענדל ניחן בשפלות עמוקה, ומסופר כי פעם אחת כשאחד מגדולי חסידיו שיחר לפתחו התמרמר בינו לבין עצמו: "מדוע הוא הולך אלי ולא אני אליו?", אך מיד לאחר מכן, ישב על מקומו כמלך וקיבל את פני החסיד שלהרגשתו היה גדול ממנו...

בדומה למשה רבינו, שהיה ענו מאוד ועם זאת מלך ישראל, גם רבי מנחם מענדל ראה בעצמו אין ממש — ומלכותו היתה לבוש לאין שהיה. כל גינוני השררה נועדו לאפשר לו לפעול במציאות, ולהוביל את התבססות החסידים בארץ — יחד עם תחושת האין העמוקה הזו, וככלי הכרחי לה. הקשר של רבי מנחם מענדל למשה רבנו מומחש גם בשלושת ה'משה' שסבבו אותו: אביו ובנו נקראו שניהם משה, וגם תלמידו החשוב שבסיפור זה.

יש ואין

אם נרחיב מעט את הירעה, ניתן לומר כי ישנם צדיקים של "אין" וצדיקים של "יש". צדיקים של אין חשים את ביטול המציאות לבוראה, וצדיקים של יש חשים את האהבה והיראה — את הממשות של היהודי העובד את ה' ומתייחס אליו. לכל צד שורש אמיתי באלוקות, אך צדיקי ה"אין", מהם רבי מנחם מענדל, גבוהים לאין ערוך מצדיקי ה"יש" המורגש (יש עוד מדרגה של "יש האמיתי", שלא עליה מדובר כאן).

גם היותו דור מקשר בין שני "משה" מתקשר לכך. על משה רבנו מודגש בזהר, כי "'משה משה' לא פסיק טעמא בגוויהו": לשאר הנביאים, כשנכפלה הקריאה בשמם, ישנו טעם מפסיק המחלק בין הקריאה הראשונה לשניה. אצל משה רבנו לעומת זאת, המילים "משה משה" מופיעות ברציפות וללא הפסקה כלל. רבי מנחם מענדל, אם כן, הוא בבחינת "לא פסיק טעמא בגוויהו" ביחס לאביו ובנו... הוא נמצא ביניהם, אך נעלם ומתאיין כל כך — שאין זו הפסקה כלל.

בין חסידות לגמרא

תורת החסידות, ביחס לתורת הנגלה, היא כולה "אין" — היא עוסקת בנבכי התורה והנפש, ומבוססת על גילויים עליונים של יודעי ח"ן, שהיו נעלם גמור עבור רוב עם ישראל לאורך הדורות. לעומתה, התורה הנגלית היא בחינה של "יש" — היא עוסקת בעולם החיצוני והממשי, והיתה נגישה לכל יהודי מאז מתן תורה.

עצתו של ר' משה, לפיכך, היא לקשר את האין והיש, את החסידות עם הנגלה, בדומה ליכולתו של רבי מנחם מענדל לחבר את שפלותו הפנימית עם גינוני המלכות החיצוניים. זו עצה מופלאה ואמיתית — אך את האור הרב שמופק מחיבור כזה אפילו הוא, נותן העצה, איננו מסוגל להכיל. הוא מאבד את מאור עיניו וכמעט את אריכות חייו, אך רבי מרדכי מלעכוויטש פועל עבורו אריכות ימים. בסופו של דבר, האיש שהאריך את ימי החסידות בעולמנו — זכה לאריכות ימים בארץ ישראל. (א' אייר ע"ז)

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

פגיעה בחבר וכאב כרוני

אירע לי איזה מקרה כלשהוא שגרם לי לחץ נפשי גדול. הלחץ ב"ה ירד, אבל מאז אני סובל מכאב כרוני בצד שמאל של הראש שמקשה עלי. לצד הטיפול הרפואי, עשיתי חשבון נפש והיה נראה לי שהפגיעה שגרמה ללחץ הנפשי היתה קשורה לפגיעה שפגעתי בחבר זמן קצר קודם. בקשתי מחילה ואנו שוב חברים טובים, אבל חשבתי שעלי לתקן עניינים של "בין אדם לחברו" ו"כיבוד הורים ומורים". איני יודע אם החיבור נכון וכיצד עלי לתקן. אשמח לעצת הרב.

מענה:

תיקון "בין אדם לחברו" היינו להיות מוכן תמיד להתנדב לשם טובת הזולת, לשאוף ולהשתדל להגיע למדת החסיד בפרקי אבות, "שלי שלך ושלך שלך", מתוך הידיעה הפנימית שלא מגיע לי כלום, "כי ממך הכל גו'" (זה משחרר את צד השמאל של הראש, מקור הרגשת היש של עצמי והשמירה על 'זכויותי' — אף פעם לא להיות 'פגיע'). לגבי "כיבוד הורים ומורים" פשוט לכבד, מתוך אהבה והרגשת קרבה (הם לא האויב שלך אלא החבר שלך, שייך להנ"ל תיקון מוחין דשמאל).

רפואה רוחנית לגידים

מזה חודש וחצי אני סובל מדלקת בגידים בכף היד הימנית, מה שמקשה עלי בתפקוד היומיומי והן בפרנסה (אני סופר סת"ם). בהשגחה פרטית קראתי מעשה על הרבי הרש"ב שאמר לבנו הרבי הריי"צ, שאם היו מקדשים את האיברים והגידים היו רואים את קריעת ים סוף וכן בהפטרה שקראנו בשבת חוה"מ פסח הוזכרו הגידים כמה פעמים.

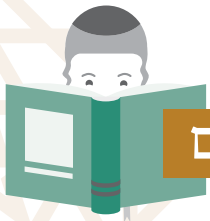
האם אפשר לדעת מהו ה'סוד' של הגידים?

מלבד הטיפול הרפואי, מה עליי לתקן בפן הרוחני על מנת שתהיה לי רפואה שלמה?

מענה:

יד ימין היא ימין מקרבת וגיד לשון המשכה. גם משיח נקרא 'משיח נגיד' על שם המשכת יד ימינו לקרב ולחבק את כל היהודים. הפגם בגיד הוא סוד גיד הנשה — נשה לשון שכחה, היינו לימוד תורה וכו' בשכחת נותן התורה (וכן בכתיבת סת"ם יש כל הזמן לזכור את ה' נותן התורה, בפרט בקדושת השמות, אך "שויתי הוי' לנגדי תמיד").

ברכת רפואה שלמה והצלחה רבה בכל מעשיך.

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

לְכַתְּחִלָּה אֲרִיבֶּעך

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הַקְּרוֹבָה נְצַיֵּן אֶת יוֹם הֻלַּדְתּוֹ שֶׁל הָרַבִּי מָהָרָ"שׁ, רַבִּי שְׁמוּאֵל, הָרַבִּי הָרְבִיעִי בְּשׁוּשֶׁלֶת אַדְמוֹרַ"י חֲסִידוּת חַבָּ"ד. הָרַבִּי הוּא בְּנוֹ הַשִּׁשִּׁי וְהַצָּעִיר בְּיוֹתֵר מִבֵּין בָּנָיו שֶׁל הַצֶּמַח צֶדֶק. גַּם אֶחָיו הַמְּבֻגָּרִים הָיוּ חֲסִידִים גְּדוֹלִים, חֶלְקָם אַף שִׁמְּשׁוּ בְּעַצְמָם כְּאַדְמוֹרַ"ים, אֲבָל דַּוְקָא הָרַבִּי מָהָרָ"שׁ זָכָה לִהְיוֹת הַמַּמְשִׁיךְ שֶׁל שׁוּשֶׁלֶת לִיוּבָּאוִויטְשׁ.

הַפִּתְגָּם הַמְּפֻרְסָם בְּיוֹתֵר מִשְּׁמוֹ שֶׁל הָרַבִּי מָהָרָ"שׁ הוּא "לְכַתְּחִלָּה אֲרִיבֶּעך". "הָעוֹלָם אוֹמְרִים", נוֹהֵג הָיָה הָרַבִּי לוֹמַר, "שֶׁאִם נִתְקַלְתָּ בְּמַחְסוֹם שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לַעֲבֹר אוֹתוֹ נַסֵּה אֶת כָּל הַדְּרָכִים הָעוֹקְפוֹת הָאֶפְשָׁרִיּוֹת — מִלְמַטָּה אוֹ מֵאֶחָד הַצְּדָדִים. אָמְנָם, אִם לֹא מָצָאתָ דֶּרֶךְ וְאֵין לְךָ בְּרֵרָה אַחֶרֶת — עָלֶיךָ לְנַסּוֹת לְדַלֵּג מִלְמַעְלָה. אֲבָל אֲנִי אוֹמֵר", הָיָה מְסַיֵּם הָרַבִּי, "מִלְּכַתְּחִלָּה עָלֶיךָ לְדַלֵּג מִלְמַעְלָה!".

פִּתְגָּם זֶה מְבַטֵּא אֶת דַּרְכּוֹ הַתַּקִּיפָה שֶׁל הָרַבִּי בַּעֲבוֹדַת ה' וּבְמֶיָחַד כַּאֲשֶׁר הָיָה מְדֻבָּר בִּפְעִילוּת צִבּוּרִית לְמַעַן הַכְּלָל, בְּעֵת שֶׁהָיָה צֹרֶךְ לְדַבֵּר עִם הַשַּׁלְטוֹנוֹת בְּרוּסְיָה. דַּרְכָּם שֶׁל עַסְקָנִים בְּמִקְרִים כָּאֵלּוּ הִיא לְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן רַכָּה לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְנַסּוֹת לְשַׁכְנֵעַ בִּדְרָכִים נִפְתָּלוֹת אֶת הַצַּד הַשֵּׁנִי. אֲבָל הָרַבִּי לֹא נָהַג כָּךְ. הוּא הָיָה מְדַבֵּר יְשִׁירוֹת, 'דּוּגְרִי', אֶת הָאֱמֶת הַצְּרוּפָה, מִבְּלִי לְהִתְבַּיֵּשׁ אוֹ לְהַסְתִּיר דָּבָר, אַף שֶׁבִּגְלַל דַּרְכּוֹ זוֹ קָנָה לוֹ מִתְנַגְּדִים רַבִּים. מִשּׁוּם כָּךְ זָכָה שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת הוּא עַצְמוֹ מְכֻנֶּה עַל שֵׁם הַנְּהָגָה זוֹ — 'לְכַתְּחִלָּה אַרִיבֶּער'.

פֻּיְיטָ יָכוֹל פְּלִי כָּךְ?

סֵדֶר יוֹמוֹ שֶׁל הָרַבִּי הַצֶּמַח צֶדֶק הָיָה עָמוּס בְּיוֹתֵר. אֶת זְמַנּוֹ חִלֵּק בֵּין לִמּוּד וּתְפִלָּה, כְּתִיבַת מַאֲמְרֵי חֲסִידוּת עֲמֻקִּים וַאֲמִירָתָם בִּפְנֵי קְהַל הַחֲסִידִים. מִלְּבַד כָּל אֵלּוּ הִקְדִּישׁ הָרַבִּי זְמַן רַב לְקַבָּלַת קָהָל בְּ'יְחִידוּת'. בְּמִפְגָּשִׁים אֵלּוּ הָיוּ יְכוֹלִים הָאֲנָשִׁים לִפְרֹק אֶת צָרוֹתֵיהֶם וּלְבַקֵּשׁ מֵהָרַבִּי בְּרָכָה וְעֵצָה לְעֶזְרָה,

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בְּגַשְׁמִיּוּת אוֹ בְּרוּחָנִיּוּת. מַעֲמָד כָּזֶה עֲבוּר צַדִּיק אֵינוֹ קַל. הוּא דּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מַאֲמָץ רַב, שֶׁכֵּן עָלָיו לְהַחֲלִיף בְּגָדִים לְלֹא הֶרֶף. אֲנִי לֹא מְדַבֵּר עַל הַבְּגָדִים הַגַּשְׁמִיִּים, שֶׁלִּפְעָמִים הָיוּ רְטֻבִּים מִזֵּעָה שֶׁל מַאֲמָץ, אֶלָּא עַל הַבְּגָדִים הָרוּחָנִיִּים, וּבְעִקָּר לִבּוּשׁ הַמַּחֲשָׁבָה. כְּדֵי לָתֵת לִיהוּדִי עֵצָה אֲמִתִּית עַל הַצַּדִּיק לְהַרְגִּישׁ שֶׁמְּדֻבָּר מַמָּשׁ בְּצָרָה שֶׁלּוֹ־עַצְמוֹ וּלְשֵׁם כָּךְ יֵשׁ לְהַכָּנֵס לִדְמוּתוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל הַבַּקָּשָׁה וְלִמְצֹא אֶת הָעֵצָה הַנְּכוֹנָה וְהַמַּתְאִימָה לוֹ.

יוֹם אֶחָד תָּהָה הָרַבִּי בְּאָזְנֵי בְּנוֹ הַצָּעִיר, הָרַבִּי מָהָרָ"ש: "הַאִם הַהִשְׁקָעָה הָרַבָּה כְּדָאִית? אוּלַי מוּטָב שֶׁאַשְׁקִיעַ אֶת זְמַנִּי בְּלִמּוּד חֲסִידוּת וּכְתִיבַת מַאֲמָרִים? הֲרֵי כָּל מִי שֶׁיִּלְמַד בִּרְצִינוּת אֶת הַכְּתָבִים יִמְצָא בָּהֶם תְּשׁוּבוֹת לְרֹב שְׁאֵלוֹתָיו, וְהַכְּתָבִים אַף יִשָּׁאֲרוּ לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים". הָיְתָה זוֹ כְּבָר שְׁעַת לַיְלָה מְאֻחֶרֶת מְאֹד, מַמָּשׁ לִפְנוֹת בֹּקֶר, כַּאֲשֶׁר רֻבּוֹ שֶׁל הַלַּיְלָה הֶקְדֵּשׁ לִיחִידוּיוֹת. הָרַבִּי מָהָרָ"ש, שֶׁנּוֹתַר עֵר וְשָׂהָה בַּחֶדֶר, שָׁמַע אֶת שְׁאֵלָתוֹ שֶׁל אָבִיו, וּבְתְגוּבָה לְכָךְ נִגַּשׁ מִיָּדִית לַסִּפְרִיָּה, הֵסִיר אֶת הַוִּילּוֹן שֶׁהָיָה פָּרוּשׂ עַל מַדְפֵּי הַסְּפָרִים וְהִצְבִּיעַ עַל אֶחָד הַמַּדָּפִים. בְּמַדָּף זֶה הָיוּ מֻנָּחִים עֶשְׂרוֹת מַאֲמְרֵי חֲסִידוּת בִּכְתַב יָד צָפוּף שֶׁכָּתַב אָבִיו, הַצֶּמַח צֶדֶק. "אַבָּא", שָׁאַל הַבֵּן, "הַאִם הָיִיתָ יָכוֹל לִכְתֹּב סְפָרִים כָּאֵלּוּ גַּם אִם לֹא הָיִיתָ מְקַבֵּל אֵלֶיךָ אֲנָשִׁים לִיחִידוּת?". הָרַבִּי שָׁמַע אֶת שְׁאֵלַת בְּנוֹ וּמִיָּד הוֹדָה לִדְבָרָיו: "צָדַקְתָּ!".

מֶה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ? לִלְמֹד חֲסִידוּת וְלִכְתֹּב אוֹתָהּ הֵם עִנְיָן גָּדוֹל, אֲבָל מִפְּגָּשׁ שֶׁל יְחִידוּת בֵּין רַבִּי לְחָסִיד הוּא מִפְּגָּשׁ בֵּין 'יְחִידָה' שֶׁבַּנְּפָשׁ שֶׁל שְׁנֵיהֶם. מִפְּגָּשׁ כָּזֶה מוֹלִיד חִדּוּשֵׁי חֲסִידוּת עֲמֻקִּים פִּי כַּמָּה וְכַמָּה, וְעַל כָּךְ הוֹדָה הָרַבִּי לְדִבְרֵי בְּנוֹ.

רוֹבִים עֲשִׂיחַ פְּשָׁאִיתָ!

עוֹד סִפּוּר שֶׁיַּמְחִישׁ לָנוּ אֶת הַיְּשִׁירוּת בָּהּ הִצְטַיֵּן הָרַבִּי מָהָרָ"ש וְאֶת אִי־נְכוֹנוּתוֹ לְהִתְפַּשֵּׁר עַל דְּרָכִים שֶׁאֵינָם הַמַּטָּרָה הַמְּבֻקֶּשֶׁת עַצְמָהּ. הַשָּׁנָה הָיְתָה שְׁנַת תר"ח, שָׁנָה שֶׁרַבִּים צִפּוּ לָהּ. מָסוּר וּמְקֻבָּל הָיָה שֶׁשָּׁנָה זוֹ מְסֻגֶּלֶת לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, וְכִי קֵץ הַגְּאֻלָּה קָרוֹב בָּהּ מֵאֵי־פַּעַם. בַּחֲלוֹף אוֹתָהּ שָׁנָה חָשׁוּ רַבִּים אַכְזָבָה רַבָּה — הֲרֵי חָלְפָה הַשָּׁנָה וּמָשִׁיחַ עוֹד לֹא בָּא!

כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַל עַל כָּךְ הַצֶּמַח צֶדֶק הוּא עָנָה: "דַּוְקָא זָכִינוּ בְּשָׁנָה זוֹ לְהִתְגַּלּוּת מְשִׁיחִית מְיֻחֶדֶת! זָכִינוּ לְהַדְפָּסָתוֹ שֶׁל סֵפֶר 'לִקּוּטֵי תּוֹרָה!'". סֵפֶר זֶה כּוֹלֵל אֶת מַאֲמְרֵי הַחֲסִידוּת הָעִקָּרִיִּים שֶׁל אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן לְפָרָשׁוֹת הַתּוֹרָה. מַאֲמָרִים אֵלּוּ הִמְתִּינוּ בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים לְהוֹצָאָתָם לְאוֹר הַדְּפוּס וְהַסֵּפֶר נֶחֱשַׁב לַגָּדוֹל וְלֶחָשׁוּב בִּסְפָרָיו. הֲפָצַת מַעְיְנוֹת פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה הֵם ה'דּוֹחֵף' הַגָּדוֹל וְהָעִקָּרִי הַמְקָרֵב אֶת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ וּמְמַלֵּא זֶהוּ מְאֹרָע מְשִׁיחִי מֻבְהָק מִמַּדְרֵגָה רִאשׁוֹנָה.

אֲבָל הָרַבִּי מֶהָרָ"שׁ, שֶׁנּוֹכַח בַּמָּקוֹם וְשָׁמַע אֶת הַתְּשׁוּבָה, לֹא הָיָה שָׂבֵע רָצוֹן מִמֶּנָּה וּמִיָּד הֵגִיב לְדִבְרֵי אָבִיו: "אַבָּא, זֶה לֹא הַמָּשִׁיחַ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל מְחַכֶּה לוֹ. הַמָּשִׁיחַ שֶׁאָנוּ מְחַכִּים לוֹ הוּא מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁיּוֹפִיעַ בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַגַּשְׁמִי, לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים. עִם כָּל הָאֱלֹקוּת שֶׁמִּתְגַּלָּה בַּסֵּפֶר 'לִקּוּטֵי תּוֹרָה' וּמְאִירָה מִתּוֹכוֹ — אָנוּ רוֹצִים מָשִׁיחַ!".

רוֹצֶה אֶת הָאוֹלָה?

אֶת הַסִּפּוּרִים עַל הָרַבִּי מֶהָרָ"שׁ נַחְתֹּם עִם סִפּוּר דַּוְקָא מֵהַיָּמִים בָּהֶם הָיָה יֶלֶד קָטָן. לִשְׁמוּאֵל הַצָּעִיר הָיָה תַּחְבִּיב לִשְׁעוֹת הַפְּנַאי — הוּא אָהַב לְגַלֵּף בְּעֵץ וּלְהָכִין כֵּלִים מְעֻצָּבִים. לְשֵׁם כָּךְ הָיָה מְצֻיָּד תָּמִיד בְּאוֹלָה כִּיס קָטָן אוֹתוֹ קִבֵּל בְּמַתָּנָה מֵאָבִיו.

יוֹם אֶחָד נִגַּשׁ אֶל שְׁמוּאֵל הַצָּעִיר אֶחָד הַחֲסִידִים, סוֹחֵר שֶׁנָּהַג לְהִסְתּוֹבֵב בְּעָרִים שׁוֹנוֹת, שָׁלַף מִכִּיסוֹ אוֹלָה כִּיס וְהֵרְאָה לוֹ. הָיָה זֶה אוֹלָה מְדֻגָּם מְשֻׁכְלָל, יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָיָה לַיֶּלֶד. "רוֹצֶה אֶת הָאוֹלָה הַזֶּה בְּמַתָּנָה?", שָׁאַל הֶחָסִיד אֶת הַיֶּלֶד. "וַדַּאי", עָנָה הַיֶּלֶד, "זֶה אוֹלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר שָׁוֶה!". "אִם כֵּן", עָנָה הֶחָסִיד, "עֲנֵה עַל שְׁאֵלָתִי. אִם תַּעֲנֶה תְּשׁוּבָה טוֹבָה תְּקַבֵּל מִמֶּנִּי אֶת הָאוֹלָה". "טוֹב", הִסְכִּים הַיֶּלֶד, "מַהִי הַשְּׁאֵלָה?". "הֵיכָן נִמְצָא ה' יִתְבָּרַךְ?", הִקְשָׁה הֶחָסִיד. הַיֶּלֶד לֹא הִתְבַּלְבֵּל וּמִיָּד הֵשִׁיב בְּסִגְנוֹן יְהוּדִי־אָפְּנִי, בִּשְׁאֵלָה בְּמוּבָן: "אֵיפֹה ה' יִתְבָּרַךְ לֹא נִמְצָא?! אִם תַּעֲנֶה לִי אַתָּה עַל שְׁאֵלָתִי, אֶעֱנֶה לְךָ גַּם אֲנִי עַל שְׁאֵלָתְךָ!". הֶחָסִיד, שֶׁהִתְשׁוּבַת הַיֶּלֶד מָצְאָה חֵן בְּעֵינָיו, חִיֵּךְ חִיּוּךְ רָחָב וְהֶעֱנִיק לַיֶּלֶד אֶת הָאוֹלָה בְּמַתָּנָה.

שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְקַדֵּם מִלְּמַעְלָה, לְכַתְּחִלָּה!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"ו

תפסיק לזייף! חסיד צריך 'חוש' בנגינה — לדעת לנגן ניגון חסידי עמוק באופן פנימי ומדויק, בלי לסלף את הניגון ובלי להתפתות לצלילים חיצוניים ורועשים. כדי לעבוד את ה' באמת נדרש האדם להאזין לצלילי נשמתו, להיות מסוגל לשאול את עצמו 'מה הסיפור שלך?', לקבל מבפנים תשובה צלולה ואמתית ולבחון בכנות האם הוא מצליח לממש את יעודו האמתי.

הזיוף הגדול ביותר הוא סיפור לשון הרע. גם אם העובדות נכונות — הניגון איננו נכון. כאשר מספרים בשבחו של יהודי מזהים את הצליל הפנימי, האמתי והיחודי שלו. בכך משמחים את ה', המתפאר בישראל, ומשבחי כל היהודים נטווית הרמוניה המשמחת אלקים ואנשים. לעומת זאת, כשמספרים בגנותו של יהודי מייצרים צליל צורם, הפוגע בנגינת כל התזמורת ומעציב את לבו של ה'. מי שמנגן ניגוני־גנאי על אחרים מאבד את צליל האמת ולא מסוגל לזהות ולשיר נכון גם את הניגון שלו עצמו.

המשיח נקי מדבור רע ואפילו ממחשבה רעה על הזולת, ולכן מצליח לנגן את ניגוני הנשמות באופן כה צלול עד שכל אחד יכול להתחבר אליו ולזהות כיצד משתקף בו ניגון נשמתו שלו. נגעי המשיח באים לכפר על הלשון הרע של בני דורו, וזהירותו מכל לשון הרע גורמת לכולם להמשך אליו. הוא מְשִׁיחַ תורה חדשה — תורה לשמה, חפה מכל זיוף — שמרפאת את הפה מסילופיו ומגלה בתוכו את דבר ה'.

בגליון השבוע — המואר עדיין באור סעודת משיח — מדור מאור עינים מיוחד העוסק בחומרת לשון הרע, שהיא סבת הצרעת, וחושף את המשמעות הפנימית והמשיחית של שמירת הלשון.

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
סְרקו או 052-4295164 :

ג	ל	ע	י	נ	י	
ו	א	ב	י	ט	ה	
נ	פ	ל	א	ו	ת	
מ	ת	ו	ר	ת	ך	

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים